

K/35

מזרח חדש (אר קלט)
 נתון יימי בלתי משלתי בשפה העברית
 העורך: ד"ר א. מרטון מאחראי: דוד שי
 המדפיס: מזרח חדש בע"מ, רחוב הנביא 11

שנה ט"ו
מ.ל.ר. שפוליאם
 מנהל: ד"ר מרטון מאחראי: דוד שי
 A szerkesztést és kiadást felőrő: SCION DE ZSÓ - Kiadó: Mizrach Chadás Ltd., Tel-Aviv, Hanegev 11. sz. (voit Schlesinger) 11. sz. Telefon: 31677.

UJ KELET

PÁRTONKIVÜLI NAPILAP

A nagykorúvá lett zsidó állam

A szirénák hangja, amely holnap este a Hősök Napjának végét jelzi, egyben a nagykorúvá lett 13 éves zsidó állam Függetlenségi Napjának kezdetét jelenti. A gyász és az emlékezés ösüdi óta így megy át nála az öröm érzésébe. Népeink történetében gyakran váltják egymást az élet és a halál. Babilon után támadt új életre a második zsidó állam és az európai tragédia után, sok ezer fiunk élete árán, a mostani harmadik.

Az állam csodálatos fejlődése mellett körülöttünk 13 év alatt majdnem semmi sem változott. Az egymással szemben álló kétféle világ vitorláit ugyanazok a szelek dagasztják. A ver-

sengés már a világűrbe, a planéták világába is kiterjedt, onnan fentről a földi hatalmat is jobban lehet kézben tartani.

Az ország „három micvá” ünnepeinek örömét az európai zsidóság tragédiája, a nagy per árnyékolja be. A szemünk előtt újból elvonuló szörnyűségek világánál vajon az önálló zsidó állam jelentőségét és rendeltetését végre tisztán látjuk?

Hogy mit jelentenek nekünk és mit jelentenek a világon szétszórta testvérek számára a biztos izraeli partok, ahol fenyegető viharok idején horgonyt vehetnek.

Es az új izraeli nemzedék is megérti végre, hogy nem vagyunk „új nép”, — „olyanok, mint a többi népek”. Régi nép vagyunk, nem olyanok, mint a többi, — hódítani, uralkodni vágyó, másokat letipró, lefelé ragályukban békés tömegeket gyilkoló nép, — másféle nép vagyunk. Az újra felduzzt szörnyűségek világánál talán végleg ráeszmélünk, hogy egy nép vagyunk, egy a sorsunk, a multunk és eljövendő reményeinket is csak együtt válthatjuk valóra.

Eichmann felsőbb utasítások ellenére deportáltatta a magyar-zsidóságot

Gideon Hausner főügyész megdöbbentő leleplezése a magyarországi zsidók „utolsó pillanatban” történt elpusztításáról — Hogyan hajította végre Eichmann a náci által megszállott Európa „zsidómentessé” tételét

Kedden délelőtt, a Jeruzsálemi per ötödik napján Gideon Hausner főügyész vádbeszédében felvázolta Adolf Eichmann vérel italt pályafutásának legdöbbentesebb, legmegrázóbb fejezetét — a magyarországi zsidóság elpusztítását.

— 1944 tavaszán — mondotta Hausner főügyész a vádirat nyolcadik fejezetében — a német birodalom befolyása alatt álló területeken már csak egyetlenegy ország volt, ahol nagyobb zsidó tömegek maradtak életben — Magyarország, a maga 800 ezer zsidójával. Már két évvel eelőbb, amikor a német kül-

ügyminisztérium azt ajánlotta, hogy tegyenek lépéseket a Szlovákiából és más területekről Magyarországra menekült zsidók ellen, Eichmann ellenezte az intézkedéseket, mondván, hogy ő nem akar részleges megoldást, ő türelmesen várt a prédájára és tudta, hogy ez nem fog megszökni előle. Amikor a német hadsereg ellenállás nélkül átlépte a magyar határt és megvetette ott korlátlan uralmát, Eichmann az ő külön egysége élén bevonult Budapestre.

„A magyarországi zsidóság sorsa megpecsételődött” — állapította meg az államügyész.

születeket a „fokozottabb kiirtás” végrehajtására. — Hóss Budapestre utazott, hogy Eichmannal koordinálja az örögi akció részleteit.

Eichmann több vonatselelvény zsidó utasának befogadását követelte, de végül is „kiegyezett” Hósszal, hogy egyik nap két, másnap három (Folytatás a 2-ik oldalon)



A ZSIDÓ ÁLLAM KIKIALTASA A TEL-AVIVI MUZEUM ÉPÜLETÉBEN — Ben Gurion felolvassa a Függetlenségi Nyilatkozatot —

Kállay Miklós nem tartja időszerűnek

A németek bevonulása előtti időszak eseményeinek ismertetése során Hausner főügyész a többi között megemlítette, hogy Kállay Miklós magyar miniszterelnök, aki — jöhető nem titkolta antiszemita érzéseit — mégsem volt hajlandó kiszolgáltatni az ott élő zsidóságot. A nyilas-keresztény párt képviselőjének interpellációjára válaszolva 1942 decemberében kijelentette, hogy „az idő nem alkalmas a zsidóknak munkatáborokba és gettókba való zárására”.

A magyar kormányra gyakorolt német nyomásról

szólva, az államügyész emlékeztetett arra, hogy 1943 áprilisában Hitler magához rendelte Horthy Miklós magyar kormányzót és követelte a magyarországi zsidóság elleni könyörtelen lépéseket.

— A zsidókat, mint tbc-bacilluszokat kell megsemmisíteni! — oktatta ki Horthy a Führer. Magyarország kormányzója azonban nem osztotta Hitler nézetét.

A németek megszállják Magyarországot

Ilyen előzmények után került sor Magyarország erőszakos német megszállására 1944 március 19-én. Weesenmayer későbbi buda pesti német nagykövete egyik írásbeli jelentése szerint a megszállás egyik bealított célja: a magyar zsidóság megsemmisítése volt.

Ezt a feladatot hajította végre Adolf Eichmann, aki Budapestre hozta az európai zsidóság kiirtásában „nagy gyakorlatot szerzett” egész bandáját.

Időközben előkészületeket tettek a Magyarországon

kivüli haláltáborok ismételt üzembe helyezésére. Rudolf Hóss parancsot kapott, indítsa meg újra az auschwitzi megsemmisítő-tábor gépezetét, és tegyen előké-

Az államelnök ünnepi szövege a 13-ik Függetlenségi Napra

Ma délután a Cion-hegyen, Dávid király sírja mellett fogják a hagyományos sófárfúvás mellett meghirdetni az állam Bár-Micvá évi ünnepségeinek kezdetét. A szertartás keretében Dávid sírján elhelyezik a 13-ik koronát, amely az állam fennállásának éveit szimbolizálja. Ugyanakkor közös bár-micvá ünnepséget rendeznek 13 gyermeknek, akik az állam kikiáltásának napján születtek.

Jicchák Ben-Cvi államelnök tegnap este rádióbeszédében üdvözölte az ország polgárait és a hadsereg tagjait a Hősök Napja és a Függetlenségi Nap alkalmából. „Ezen a napon az egész ország könnyes szemmel emlékezik vissza azokra, akik a szabadságharcban, a színáji hadjáratban és a szülőföld védelmében életüket adták” — mondotta az államelnök. Ezután az elnök az állam gazdasági fejlődésének eredményeit méltatta, majd kihangsúlyozta Izraelnek a fiatal országokkal kötött szoros baráti kapcsolatát, amelyek „megtanulták tisztelni és becsülni országunkat”.

Ben Gurion miniszterelnök ünnepi szövegeben fordult a világ zsidóságához és külföldi barátainkhoz. „Izraelnek az emberiség történelmében elfoglalt feladatát a következő évekbeni tevékenységük fogja megszabni, — mondotta a miniszterelnök, aki hét pontban foglalta össze az Izrael előtt álló központi feladatokat: köztük az ölék befogadását, a különböző törzsek egybeolvasztását, a chaluczi szellem megerősítését, valamint békés kapcsolatok kiépítését a világ valamennyi népével, beleértve az arab országokat is.

Tegnap este az ország valamennyi templomában bensőséges gyászszer tartást tartottak, ahol a hősi halottak emlékének felelevenítése után meggyújtották az emlékműveseket.

Cvi Cur vezérkari főnök külön napiparancsban emlékeztet meg a hősi halottak családjáról. „A függetlenségünket megszereztük, de megalapozásától még távol állunk. Sok az ellen-ségünk és messze van a nap, amikor fegyvereinket felrethetjük” — hangzik a napiparancs.

Ujra üzembe helyezik az auschwitzi haláltáborát

Időközben előkészületeket tettek a Magyarországon kivüli haláltáborok ismételt üzembe helyezésére. Rudolf Hóss parancsot kapott, indítsa meg újra az auschwitzi megsemmisítő-tábor gépezetét, és tegyen előké-

Az arab menekültek kérdése öszszel kerül az UNO-közgyűlés elé

New York, (Reuter). — Az UNO párhuzamos politikai bizottsága tegnap hosszas vita után megszavazta az amerikai delegáció által kétszer is módosított afro-ázsiai határozati javaslatot az arab menekültek ügyében. A határozat szerint az arab menekültek kérdése az UNO öszi közgyűlésének napirendjére kerül és akkor „alapos tanulmányozás” tárgyává fogják tenni a menekültek jövőjének problémáját. A bizottság sajnálattal megállapítja, hogy a menekültek hazatérése, vagy kártalanítása nem valósult meg az UNO előző határozatainak szellemében és hogy nem történt jelentékeny előrehaladás a menekültek talpraállítása tekintetében, sem visszavándorlásuk, sem pedig tartózkodási helyükön való letelepítésük révén. A határozat szerint a bizott-

ság szükségesnek tartja az arab menekültek jogainak biztosítását az izraeli területen maradt vagyonukra. Végül a határozat felhívja a figyelmet a menekültek támogatására és foglalkoztatására létesített UNO ügyvivőség nehéz helyzetére.

Az elfogadott határozat ellen 19 állam delegátusa szavazott, közöttük Izrael képviselője. Húsz küldöttség tartózkodott a szótól és 47 szavazott mellette. Izrael előzetesen sajnálatát fejezte ki afölött, hogy az Egyesült Államok az illetékesekkel való tanácskozás mellőzésével beiktatta javaslatába az arabok repatriálására és vagyonuk megvédésére vonatkozó cikelyt, anélkül, hogy azt összekötötte volna az általános béketárgyalások szűk ségességével.

Tizenhárom év! — mondjuk magukban. De mit jelent mindez ma, mikor az orosz úrrakéta embere más fél óra alatt kerülte meg a földet. Mit jelentenek ezután az évek, mit jelent az emberi munka, a vetés és aratás, mit jelent az egész öreg földgolyó, amelynek felületén mi csak tenyérnyi folt vagyunk? És mennyi ilyen tenyérnyi folt, pirinyó állam van most születőben ezen a régi földön. Ezeknek a rangját akarjuk?

Azt hiszem, vissza kell térnünk a régi mértékegységhez, amely a népek értékét nem a területtel, hanem az idővel, történelmi szerepükkel méri. S mit az élen haladunk. Nem vagyunk új nép, régi-régi nép, az örökkévalóság egy része vagyunk. A jóindulatú, békés, magasabbrendű alkotó világ része vagyunk, akiknek ezen a kis darab földön még sok temetője, hivatása van. Nencsak a magunk, de az emberiség javára is. Ekével, vésővel, de a szellem és a tudomány szerszámaival is.

Az öreg földrészre, az emberiség régi lakhelyére még sok feladat vár. Sok még rajta a természetlen pusztaság, az emberi gyűlölet és a fájdalom. Ellenük kezünk, agyunk, lépe-ségünk legjavát akarjuk sorompóba állítani, — a jóindulatú népekkel váltva. Népeink sorozatos tragédiája arról győzött meg bennünket, hogy ezt a kuu hát sikerrel csak ezen a kis darab földön vihetjük vég-be.

Erre gondolunk, midőn a holnapi Függetlenségi Napon Jeruzsálem utcáin a modern fegyverek mellett fiainkat — egy szabad nép fiait — látjuk menetelni. A mi kezünkben a fegyverek is más célt szolgálnak. Békés szántó-vetőinket, a műhelyek és gyárak dolgozóit, polgárainkat vannak hivatva megvédeni, de mindenk előtt zsidó életünk és azt a szellemet, amelynek erejével ezen a „si földön” történelmünket tovább építhetjük. (s. m.)

VITA

Ebben a hónapban árengedmény minden családnak:

SPAGHETTI paradicsommártásban, hússal és gombával
 HUS-DERELYE szószban
 HUS-RAVIOLI paradicsomlében

Tápláló menü — könnyen elkészíthető

NEM TEVEDTEL — EZ „VITA”

— 1786 171
 1761 171

Elláássák minden kedden a rádió könnyű műsorának hallgatóhosszán a „120-ig” című jutalmakkal járó találós-versenyt, amelyet a VITA-gyár rendez.

Olvasa már LEVIATHAN BE. magyar nyelvű könyvét? **EICHMANN ADOLF** a halál főkönyvelője

28 eredeti kép • Ára 90 agóra Kapható minden kioszkban

Roth Jankának: feleségemnek és leányomnak **Péter Szárának** (Natanja) SZÜLETÉS NAPJUK

alkalmából ezúton küldöm legőszintűbb jókíván-ságaimat: **ROTH AHARON,** Ejin Ajálá

Eichmann el akarta pusztítani az egész magyar-zsidóságot

Folytatás az 1-ső oldalról
nap pedig három szerelvény érkezik majd Magyarországról.

Tény és való, hogy folyamatosan olyan lázas gonvtékenység Auschwitzban, mint 1944 nyarán és őszén. A gázkamrák és égetőkamnák éjjel-nappal dolgoztak. Végül odaig fajultak a dolgok, hogy Auschwitzban a szabad mezőn égettek el a holttesteket. Voltak olyan napok, amikor több, mint 10 ezer zsidót semmisítettek meg.

Eichmann, aki az államügyész megállapítása szerint „élet- és halál ura volt”, a sárga csillag viselésére kötelező rendelet, a gettóba való beköltözés és a magyarországi zsidóság elleni számos jogfosztó rendelkezés „haladék nélküli végrehajtását” követelte a zsidóság vezetőitől.

Megkezdődnek a deportálások

1944 májusának közepén kezdődtek meg a tömeges deportálások. Írásbeli bizonyítékok vannak arra nézve, hogy naponta 12 ezer embert deportáltak el Eichmann parancsára. Ugyanakkor ez ezzel párhuzamosan tárgyalások folytak az országos és a megmenekülés reményét felcsillagító hamis ígéretekkel.

Eichmann egyik közeli munkatársa, a háború után Pozsonyban kivégzett Die-

ter Wisliczeny, érintkezésbe lépett Freudiger Fülöp-pel, a budapesti ortodox zsidóság egyik vezetőjével, akinek felajánlotta a zsidók megmentését 2 millió dollár fejében. Wisliczeny erre komoly összeget tett fel előlegként. Ezzel párhuzamosan megfélemlítés és a megmenekülés kilátásával tárgyalás folyt Eichmann, valamint dr. Kasziner Rezső és Joél Brand között.

Joél Brand megbízatása

Ebben a pontban az államügyész ismertette a „vér árú ellenében” elnevezés alatt ismeretes ajánlatot, amelynek a szövetségesekhez való továbbításával a Törökországba küldött Joél Brandot bízták meg. Ennek a fantasztikus ajánlatnak az értelmében a náciak hajlandóknak nyilatkoztak bizonyos számú zsidó életének megkímélésére, teherautók, kávé, tea és szappan fejében. Himmler állt a javaslat mögött, aki szalonképes akarta tenni magát a német hadigépezet közelében, ha nem kap azonnal pozitív választ. — folytatta Hausner.

rangú SS tisztnek is támogatották a tervet különböző megfontolások miatt. „De volt egy ember, aki nem nézte jó szemmel az egész ügyet, aki onakodva küldte Konstantinápolyba Brandot Himmler utasítására. Ez az ember Adolf Eichmann volt, aki minden erővel a megsemmisítés és a tömeggyilkosság folytatásán dolgozott. Brand elutasítása után azonnal megkezdte a tömeges deportálást és közölte, hogy Auschwitz kemencéi újra megkezdik a működést, ha nem kap azonnal pozitív választ.” — folytatta Hausner.

Raoul Wallenberg mentőakciója

A továbbiakban az államügyész ismertette Raoul Wallenberg, a budapesti svéd követség fiatal diplomatájának emberfeletti és élete kockázatára árán kifejtett mentőtevékenységét a zsidóság érdekében. Nem esoda, ha Eichmann közölte a budapesti Vörös Keresztlet, hogy le fogja löni Wallenberget, ezt a „zsidó kutyát” tevékenysége miatt

Tizezrek megmentése irántó Wallenberg javára. Ennek a nagy humanistának a tevékenysége ismét azt juttatja eszünkbe, mennyi nyílvagy lehetett volna a megmenekültek száma a megsemmisítés országában, ha számos hozzá hasonló és segíteni képes ember akadt volna. — emeltek fel hangját Hausner ügyész.

A félrevezető megnyugtatósi akció

Ezután a deportálás technikáját ismertette az ügyész. Titokban, a rádió és a sajtó kizárásával hajtották végre a zsidóság elűvölését. Nem akarták, hogy pánik keletkezzen a budapesti zsidóság körében. Az Auschwitzba érkezetteket utasították, hogy küldjenek hozzátartozóiknak „megnyugtató” levelezőlapokat, amelyeken a feladás

helyütt Waldsee ausztriai üdülővárosát kellett megjelölni. „Amikor ezek a lapok megérkeztek a hozzátartozókhoz, feladók már rég az auszchwitzi kemencék martalékaivá lettek...” Eichmann megakadályozta, hogy a Vörös Kereszt képviselői ellenőrizzék a deportálást.

A zsidóság vezetői a Svábhegyen

Annak ellenére, hogy a németek hadihelyzete rosszabbra fordult és Horthy Miklós utasítást adott a deportálások beszüntetésére, Eichmann mindent elkövetett annak továbbfolytatására. Wisliczeny később így nyilatkozott erről Freudigernek: „Hát én komolyan gondoltam, hogy Eichmann

beleegyezik abba, hogy Horthy Miklós, az a vén szamár meghusítsa szándékát!” Hausner főügyész szerint ez az akció is Eichmann „ördögi kezdeményezését” bizonyítja. Senki sem követelte tőle, hogy cselekedjen. Horthy ellenzete a deportálások folytatását. Senki sem tehetett volna szem-

rehányást Eichmannnak, hogy nem cselekedett. Ha azonban zsidók gyilkolásáról van szó, Eichmann „minden utasítástól függetlenül és annak ellenére” járt el.

Himmler parancsa ellenére

A továbbiakban a főügyész az Ausztriába kényszermunkára küldött magyarországi zsidók sorsát ismertette. Okiratokból idézett annak bizonyítására, hogy ebben az esetben is a megsemmisítés volt Eichmann végcélja, jóllehet, 5 millió svájci frank váltásdíjat követelt a budapesti zsidóságtól annak fejében, hogy hajlandó 30 ezer embert Ausztriába küldeni.

A vádbeszéd utolsó és talán egyik legmegrendítőbb részében Hausner emlékeztetett arra, hogy 1944 október 15-én a németek letartották Horthyt és Szálasi Ferencet, a nyilaskeztes párt fasiszta vezetőjét állították a bábormány élére. Ismét a németek kezébe került a budapesti zsidóság élete. Eichmann három nappal Szálasi hatalomra jutása után visszatért Budapestre és fokozott ütemben kiújult a zsidóság elleni terrorhadjárat.

Már nem álltak vonatok a náciak rendelkezésére. Himmler időközben parancsot adott a megsemmisítés beszüntetésére. Eichmann azonban módort talált arra, hogy megkerülje feltelessék, Himmlernek utasításait.

A bécsi halálmars

A magyar fasiszta segítségével megszervezte a „halálmenet” néven híreztelt vált akcióit, amelynek keretében Budapestről gyalog hajtották Ausztriába a 200 kilométeres utazászon a budapesti zsidók egy részét.

Körülbelül 15 ezer zsidót irányítottak ezen az úton Ausztriába. Embertelen módon hajtották végre a halálmenetet. Aki nem tudott menetelni, golyót kapott, akinek elfogyott az ereje, az út szélén pusztult el. Százával lettek öngyilkosok az emberek.

„Mint legyek hullottak az emberek és az út holttestekkel volt szegélyezve. Legalább 6-10 ezer ember maradt a Budapest-bécsi úton...”

A kiserő magyar tiszték és katonák is fellázadtak és ellen. Sőt maga Szálasi is közbelépett és a halálmars beszüntetését követelte. Mindez eredménytelen maradt. És ekkor meglepő dolog történt. Heinrich Himmler személyesen róta meg Eichmannt ezért az akcióért. Csak ezután szünt meg a félelmetes menetelés...

Időközben a szovjet hadsereg bekerítette Budapestet és a magyar főváros zsidóságának maradványa így menekült meg. — fejtegette be a magyarországi zsidóság sorsáról szóló dráma vádbeszédét Hausner főügyész.

Laszkov tábornok Ausztráliában

Sydney, (Reuter). — Chajim Laszkov tábornok, volt vezérkari főnök tegnap az ausztráliai fővárosba érkezett. Laszkov erélyesen megcáfolta azokat a híreket, hogy náci háborús bűnösök után akar nyomonni Ausztráliában. Az újságírók azért tették fel neki ezt a kérdést, mert a hónap elején a lapok olyan híreket közöltek, hogy Laszkov látogatása kapcsolatban van az ausztráliai hatóságok által bevezetett vizsgálattal állítólagos izraeli ügynökök ottani tevékenységéről, akik Adolf Eichmann cinkosait keresik Ausztráliában.

HIREK

AZ ÚJ KELET ELŐFIZETÉSI DÍJA HAVONTA 5.-FONTO Cim: Tel-Aviv, POB 831.

— Vendégek az államelnök párnál. Az államelnök tegnap kihallgatáson fogadta Jicchák Ben Aharon közlekedési minisztert, míg Jakob Avnon, a Sierra Leonba kinevezett nagykövet kihallgatáson jelent meg nála. Ugyancsak fogadta az államelnök az izraeli Care társaság igazgatóját és feleségét, kiket dr. Burg népjóléti miniszter kísért el. Az elnöki pár később fogadta J. Grinberg Kneszet-alelnököt, aki bemutatatta Meir Blumenfeld, David Perlov és David Blumenfeld rabbiakat és feleségeiket, azonkívül teán látta vendégül Dewey Stonet, az amerikai Szochnut elnökét és feleségét.

* Detektívregényről — a legkomolyabb irodalomig mindent megtalál Sámuel kölcsönkönyvtárában, Haifa, Herzlia 7., udvarban.

— Izrael és Bolívia nagykövetségeket állítanak fel kölcsönösen. Hivatalosan közlik, hogy Izrael és Bolívia elhatározta diplomáciai kirendeltségének nagykövetségi rangra emelését. Az erről szóló hivatalos nyilatkozat szerint a Jeruzsálemben és La Pazban felállítandó nagykövetség annak a barátságának és ösztönte megértésnek a jele, amely a két ország népet összeköti és abból a meggyőződésből ered, hogy Izrael és Bolívia közös érdekei a közöttük fennálló kapcsolatok szorosabbá tételét teszik szükségessé.

MEGISMERKEDNE hárságosságából kimondottan csinos, színpátlus, művelt, korrekt, kényes, 40 év körül uraszonnyal, hasonló tulajdonságokkal rendelkező (csak nem „kimondottan” csinos) jákezdő, jömegeiténest tisztviselő, „Mánál-tov”, Tel-Aviv POB. 11079.

...igen, próbálkoztam, de igazi, jó magyar konyha mégis csak a

LEBOVITS otthonában
van.
T. A., Salom Aléchem 10.
Szigoruan kóser,
EBED-VACSORA
RENDEZVÉNYEK

— Közel ezer turista és utas érkezett három hajóval. Tudósítónk jelenti: Közel ezer utas és turista érkezett tegnap reggel Haifára a Theodor Herzl, Meszapia és Phocéé hajókon. Az utasok között volt két jugoszláv, egy portugál és egy délafrikai sakkmeiszer, akik a Hápoel által Natanján rendezendő nemzetközi sakkversenyen vesznek részt.

*Az Idősebb Dolgozók Szövetsége nagyszabású kultúrrendezvényének keretében tartja az illusztris külföldi vendégek tisztelőtő paradés fogadó-estjét április hó 23-án, vasárnap este 8 órakor a Hájárkon-u. 81 szám alatti „Jáchdáv” klub dísztermében. Az ünnepélyes kultúrrest programja: Zúszman Alfréd a szömvetség elnöke: Köszöntő. — Fischer József Kneszet-képviselő: Testvéri üdvözlés. — Faragó Miklós publicista: „Egy ember az utcáról beszél.” — Jámbor Ferenc publicista: „Fiatalok és öregek sorsa.” — Rónai András, az Ohel-színház művésze komoly és vidám műsorral. — Pogány Zsuzsa operanékesnő: Ariák, operétrészetek, héber népdalok. Zongorán kísér: Budai Mária művésznő. — Margalit Ovád és Jesájahu Cáfri, az „Inbal” táncsoport művészei: Keleti táncok és énekek. — Gál Pufi: Kuplék. — Költséghozzájárlás kávéval és süteménnyel együtt 1.50 font. — A hazánkban tartózkodó külföldi vendégeket és a jövű egész társadalmát ezúton meghívja és szeretettel elvárja a vezetőség.

— Dr. Emanuel Newman megérkezett az Aktionskomité ülésére. Dr. Emanuel Newman, a Szochnut vezetőségének tagja tegnap hajnalban az országba érkezett. Dr. Newman részt vesz a Cionista Aktionskomité vezetőségének ülésén.

POLITUROZOT KERES Állandó munkára Tanami börtörület, Potách-Tikva, Stampfer utca 7. Csak magyarajkúak jelentkezzenek.

— Botvinnik győzött a 13-ik játszmában. Moszkvából jelentik: Michail Botvinnik nyerte meg a 13-ik játszmát Michail Tallal szemben. A két világbajnok között most a következőképpen oszlanak meg a pontok: Botvinnik 8 és fél és Michail Tal 4 és fél. A verseny keretében, amelyen Botvinnik vissza akarja hódítani tavaly elvesztett világbajnoki címét, 24 játszmát játszanak.

SZIGORUAN כשר
FIATAL NYUZOTT LIBA
libaháj, melyen leszálított árakon. Mindenfajta baromfi, felvágottárú, naponta frissen.

GRUNHUT és FRIEDMANN
T. A., Hásaron u. 21., Tácháná Merkazit mellett (Vespa üzlettel szemben) Tel. 33769.

— Visszaszökött Jordániából. A telavivi járásbíróson tegnap 15 napra szóló letartóztatási végzést adtak ki Nachman Szosznovszki ellen, mert néhány héttel ezelőtt áttelepült a jordániai határt és azután visszaszökött Izraelbe. Néhány nappal ezelőtt Petach Tikván várták és a rendőrség letartóztatta. Szosznovszkit néhány hónappal ezelőtt motorkegypár ellopásáért félelvi feltételek elzárására ítélték. A rendőrség most arról faggatja, hogy milyen okokból szökött át Jordániába és hogy nem köztölt-e az ország biztonságát érdeklő adatokat a jordániai hatóságoknál.

HOTEL-PENZIO SEMADAR, Jeruzsálem, tel. 33-753. Mersékelt hotelárak. Magyar konyha.

— Izraelben telepszik le az angliai cionista szervezet elnöke. A Cionista Aktionskomité jeruzsálemi ülésére tegnap számos delegátus érkezett külföldről. Közöttük van Wolf Perry, az angol cionista federáció volt elnöke, aki közölte, hogy véglegesen letelepszik az országban.

ANTOS penzió Natanja
új helyiségbe költözött:
Rison Lecion utca 3
Telefon: 2647.

— Ötévi fegyháza ítélték egy négyéves kislány elleni erőszak miatt. Haifai tudósítónk jelenti: Mirjam Starkmann járásbírózó tegnap 5 évi fegyháza ítélt egy 17 éves arab fiatal embert, akit azzal vádoltak, hogy tegnapelőtt erőlköztelen merényletet követett el egy 4 éves tivoni kislány ellen. A merénylet a rendőrség néhány órában belül kézrekerítette és azonnal bíróság elé állította.



A „MENORA”,
AZ ÚJ ZSIDÓ ÁLLAM
JELVÉNYE

— Teplomfosztogatók Tel Avivban. A hét elején aktívok voltak a telavivi templomfosztogatók. Efrájim Ben-Menasse, Mechor Chajim utcai lakos feljelentést tett, hogy szombat és hétfő között ismeretlen tettesek betörték a Sapira-egyedben lévő „Növé Jiszráel imaházba, ahonnan 6 perselyt loptak körülbelül 50 font aprópénzzel. A másik templomfosztogatók sem volt igen eredményesek. Chajim Láhavi, a Poel Hamizrachi síkban levő egy imaház elöljárója panaszt tett, hogy ugyancsak szombat és hétfő között betörtök 12 perselyt írtettek ki, amelyekben összesen 20 font volt.

* Erdélyiek - magyarajkúak, figyelme! Legjobb szépirodalmi könyvek, szakkönyvek, nyelvkönyvek mindenkor az Allenby-könyvtárban kaphatók. — Tel-Aviv, Allenby 11., fél-emelet.

Festéket NEMÉNYI
György szaküzletében
HAIFA, Jaffa-u. 54., Tel. 67080.
(Alapítva: 1848, Subotican, Jugoszlávia).

Sofört keres
csomagolóüzem, fűszerárú kiosztására. — Lehet idősebb is. — Irvit tudás szükséges.
RADOS JAFFA,
348-u. 22. sz., tel. 82877.

— Titokzatos sebesülés egy herzliai benzínállomás mellett. Rejtélyes körülmények között megsebesült hétfőn Simon Kogrov 52 éves férfi egy herzliai benzintöltő állomás mellett. Kogrovnak a kezét golyó érte és a lövés irányát nem lehetett megállapítani. A sebesült kórházba szállították. A rejtélyes lövöldözés hátterét még nem vizsgálták ki és a hatóságok csak egyetlen gyanus momentumról tudnak, éspedig, hogy a benzintöltő állomás közelében ugyanakkor egy magánautó állt, amelyben egy fiú és egy lány ült. Amikor a sebesülés megtörtént, az autó nagy sebességgel eltűnt. A rendőrség folytatja a nyomozást.

— Temesvári lyceumi találkozó. A temesvári Zsidó Lyceum volt növendékeinek találkozója május 9-én lesz Tel-Avivban. Jelentkezés: Weitzen Dezsónél, Tel-Aviv Sheinkin utca 15. alatt.

בנק איפותיקאי כרלי בע"מ
(BANK IPOTÉKAI KRALI B. M.)
ACHUZAT-BAJIT-UTCA 3. • P. O. B. 69.

Kölcsönök kiegyenlítése engedménnyel
Mindazok, akik kölcsönt kaptak sikunra, sikunkakció keretében, 1960 december 31-ig, 10%-ig terjedő engedményt élveznek a tüke egyenlegéből, ha kölcsönüket — vagy ha több kölcsönt kaptak, minden egyes kölcsönüket — most kiegyenlítik.

Az engedmény nem vonatkozik a kölcsönökre fizetett részletre, kivéve, ha a befizetés eléri a tüke számlájára törlesztett 1000.— fontot.

Ezen ajánlat 1961 június 30-ig érvényes.

Bővebb felvilágosítás kapható írásban vagy szóban a bank tel-avivi irodában naponta (péntek kivételével) 8.30—12 óra között, vagy a bank megbízottainál: —

JERUZSÁLEMBEN minden keddi napon, a Bank Leumi Lejiszráél B. M.-nél, Jaffa-út, 9.30—12 óra közt;

HAIFÁN — minden vasárnap a Bank Leumi Lejiszráél B. M., Jona-utcai fiókjánál, 9.30—12 óra közt.

VAMP

FÜRDORUHA VYRENE
ÚJ AMERIKAI PATENT SZERINT
OLAJ-ÉS KIOR-ELLENALLO

Elastex GYÁRTMÁNY
MINDEN JOBB ÜZLETBEN KAPHATÓ

A
A
Hajnal je. Mi — frissen éri ja — álltu fűrdő előtt ránk kerül A fűrdő kátránnya kerítés. A szal etete ben holte Piros polcol búzó — Leve parancs. Hagyni! C üveget, s kezbe ven szeten tet agyonütük Egy utó tettem a lévő fényk kezni kezű hátam a masztva póm. — Szer valaki fen az államp ványom. le? Nem ak lennek. D volt. Leic megváros, leggazdag lycsebb z tem. — mm ma.örüm ban álla nyítványa A mult leni törv termében ez a kép. év után — állampolg met szót Servatius hogy az i vonhatja mamta a József m igen — n ben Leich nem is le lampolgo Szegény nem akar ó államp ványáról ket a Ba sával ellá ügyminisz mely 194 következő „A m. országo megfizt A tiszt szenkén melynel zsidóság való te jelölt gy szállítat nagyból sőbb a sze a ké által ki tekben, ban ny De lem állampolg ványról ne a Sztójay elnök állk eius 31-ik különbözt gyában” rendelet, kelye így (1) A talybak minden betöltöt nemre kül — val fels bal me tóan, 1

A TIZENHÁROMÉVES ZSIDÓ ÁLLAM

A zsidó állampolgárság

- Gondolatok a Függetlenségi Naphoz -

Írta: Schön Dezső

Bregamának az apja,
itt süttött rá az Ur napja,
Damjanich dobosa volt:
Uramisten mégis mégis
hátamon a sárgafolt
(Emőd Tamás)

Hajnal volt, június elseje. Mi — nagyváradi zsidók frissen érkezett transzportja — álltunk az auschwitzi fürdő előtt és vártuk, hogy rájuk kerüljön a sor.

A fürdő mellett ötméteres kátránnyal festett deszkakerítés. A túldalolon kokszszal etetett óriási gödrökben holttesteket égettek.

Piros volt az égbolt, a pokol bűze a levegőben. — Levetkezni! — jött a parancs. — Mindent kint hagyni! Csak cipőt, szemüveget, sérvököt szabad kézbe venni! Akit csempészetten tetten kapnak, azt agyonütik!

Egy utolsó pillantást vettem a kabátzsebemben lévő fényképre, majd vetkezni kezdtem. Leguggolva, hátam a fürdő falának támasztva húztam le a cipőm.

— Szerkesztő úr — szólt valaki felelőre — nálam van az állampolgársági bizonyítványom. Mit csináljak vele?

Nem akartam binni a fülemnek. De a hang komoly volt. Lechner József szörnyű meggyász, a város egyik leggazdagabb és legtekintélyesebb zsidója állott előttem.

— Amában volt: a krematórium tözsomszedságában állampolgársági bizonyítványom miatt aggodott...

A múlt héten, a jeruzsálemi törvényszék tárgyalóterében villant fel bennem ez a kép. Amikor — annyi év után — Lechner József állampolgársági kérdése ismét szóba került. Amikor Servatius azt fejtette, hogy az izraeli bíróság nem vonhatja felelősségre Eichmann a hatmillió Lechner József miatt, mert — no igen — mert abban az időben Lechnerék nem voltak, nem is lehettek izraeli állampolgárok.

Szegény Lechner József nem akarta elhinni, hogy az ő állampolgársági bizonyítványáról lekepcelték a betűket a Bakó László aláírásával ellátott bizalmas belügyminiszeri rendelet, amely 1944. április 7-ikén a következőket közölte:

„A m. kir. kormány az országot rövid időn belül megtisztítja a zsidóktól. A tisztogatást területenként, szektoronként, illetve személyenként végrehajtja, amelynek eredményeként a zsidóságot nemre és korra való tekintet nélkül a kijelölt gyűjtőtáborokba kell szállítani. Városokban és nagyobb községekben később a zsidóság egy része a rendészeti hatóságok által kijelölt zsidó épületekben, illetőleg gettóban nyer elhelyezést.”

De lemosta a betűket az állampolgársági bizonyítványról néhány nappal előbb a Sztójay Döme miniszterelnök aláírásával 1944. március 31-ikén „a zsidók megkülönböztető jelzése tárgyában” kiadott kormányrendelet, amelynek első cikkelye így hangzott:

(1) A jelen rendelet hatálybalépésétől kezdődően minden hatodik életévét betöltött zsidó személy — nemre való tekintet nélkül — köteles házon kívül felső ruhadarabjának bal mellrészén, jól láthatóan, 10X10 cm. átmérő-

jú szövet-, selyem-, vagy bársonyanyagból készült kanarisárga színű hatágú csillagot viselni.

(2) Az előbbi bekezdésben említett megkülönböztető jelet könnyen el nem távolítható módon kell a ruhára — varrással — ráerősíteni.

Azon az auschwitzi hajnalon Lechner József újból átfutotta a sorokat. „A rendelkezésekre álló hitelt érdemlő okmányok alapján igazolom, hogy... Lechner József nagyváradi lakos magyar állampolgár.”

Mielőtt megvált volna örökre ettől a papírtól nem gondolt arra, hogy a rajta lévő írás kezdettől fogva el-

semmisítette meg azt a jogot, amelyet ugyancsak felelős magyar kormányok ismertek el.

De azt állítani, hogy Izrael nem létezett 1944-ben? Hát mi nem voltunk izraeli állampolgárok? Ezzel a kijelentésével ismét nevéssé tette magát.

Izrael állama azért született újra 1948-ban, mert kétezer évig élt bennünk. Tizenhárom évvel ezelőtt szuverének lettünk, kifizűk zászlókat és elfoglaltuk helyünket a népek tárgyalóasztalánál.

A vészidőszakban Izrael nem volt képes megvédeni bennünket. Nem volt meg hozzá az ereje.



Az emléktábla szövege, amelyet a telavivi múzeum falán helyeztek el a zsidóállam kiáltása emlékére

mosódott volt. Délibábos tintával írt, délifábos betűk voltak. Hamis illúzió volt, csalóka ábránd.

Milyen jó, hogy ez a per kinyitja a szemünket, új történelemszemléletre tanít.

Reb Mose Szófer pozsonyi rabbi, akit Chátám Szófer néven ismer a világ, egy pereig sem hitt az illúzióban. Nem is akarta a gáluti állampolgárságot. Amikor híre jött, hogy zsidók mozgalmat indítottak az emancipációért, illetve a polgári jogok elnyeréséért, szembelényezkedett velük.

— Mi nem kaphatunk a gálutban polgári jogot — mondta. — Mi, zsidók, Erec Jisráél pogárai vagyunk. A mi országunk egy pillanattal sem szűnt meg létezni szívünkben és vágyainkban, imáinkban és reményeinkben. Mi nem önkéntesen jöttünk el onnan, a római légiók hurcolták el bennünket. A gálutban hadifoglyok vagyunk — hadifogly nem kap állampolgárságot...

Szó nélkül tudomásul vetttem volna, ha Servatius azt állítja, hogy soha sem voltunk magyar állampolgárok. Hatszáz ezer bizonyíték van rá: a felelős magyar kormány annyiszor vontatta vissza, tagadta meg,

Pedig Szenes Anikó, Goldstein Perce és a többiek fiatal életüket áldozták fel a megmentésünkért.

Több bizonyíték van annak, hogy a gálutban is Erec Jisráél polgárai voltunk. A legbeszédesebb bizonyíték, hogy megtartottuk törvényeit, illetve azok szerint éltünk.

Mert a Tóra törvénye — a haláchá — a mi országunk, a mi népünk törvénye.

Ha Erec Jisráélról volt szó, a gáluti élet minden napjait fényes figyelmekkel kövöltük. Csikorgó hídorogás, amikor méteres hóborította a földet, háromszor naponta esőért imádkoztunk, nem azért, mert Hidahtáson, vagy Vilnában kellett az eső, hanem azért, mert Jeruzsálemnek és Cfatának hiányzott.

Nem tudom, annakidején, amikor az izraeli állampolgársági törvényt megszüntették, gondoltak-e a Chátám Szófer-féle elméletre. Tény, hogy a törvény neve „chok há'svu", ami annyit jelent: a törvény alapján minden zsidó, aki a gáluti hadifogságból tér vissza, abban a pillanatban, amikor lába a haza földjét éri, az

összes formák szerint is állampolgárrá válik.

Evekkel ezelőtt az a javaslat merült fel, hogy a hat millió európai zsidó mártírt ismerjék el utólag izraeli állampolgárnak. A javaslat lekerült a napirendről.

Fölösleges volt. A hat millió mártír nem magyar, cseh, vagy lengyel, hanem zsidó mivolta miatt gyilkolták meg.

Ezért zsidó állampolgárságuk vitán felül áll.

Az az ember, aki Eichmann védelmét magára vállalta, meglepő tudatlanságról tesz tanulságot.

Analfabéta erdélyi román paraszt sohasem tagadta volna le Izraellel való kapcsolatunkat. Ha a paraszt nagyonyószintén beszélt, azt mondta:

— Jidani la Palestina!

Más szavakkal: Mit kerestek ti, zsidók, itt — Decsefalán? Menjetez ti Palesztinába, a zsidó királyok és próféták országába, ott a helyetek. Odataroztok — annak az országának vagytok a polgárai.

Mi azt mondtuk erre, hogy a paraszt antiszemita, mert ez is a gáluti zsidó jellemrajzához tartozik: ha olyasmit hall, ami nem tesz neki, azt mondja, hogy — antiszemita.

De annak az embernek, aki a világ legnehezebb védői feladatát vállalta magára, illetékes volt az elmúlt hónapokban belezapadni a zsidó történelemkönyvébe. Találkozott volna ott a „horodozható zsidó állam” fogalmával. Ertesült volna a zsidó nemzeti otthonról, a Balfour-deklarációról, a modern cionista mozgalomról, a régi cionista mozgalomról, a messiás-várásról, amely abban a pillanatban vette kezdetét, amikor Jeruzsálem védelme összeomlott.

Megtudta volna, hogy ez az állam nem az égből pottyant le, nem ezüst tálcán nyújtották át nekünk. Hogy 1948-nak voltak előzményei, amelyek — a régi zsidó háborúig nyúlnak vissza.

1948 történelmi fordulót jelent, mert Izrael azóta meg is tud védeni bennünket.

Hogy egész pontos legyen: csak Izrael tud megvédeni bennünket.

Mindennapi imáinkban háromszor mondjuk el a 18. áldást.

„T'ká b'sofar gádol Pehérutinu”, fűjjad meg a nagy kiáltás felszabadulásunkra... és gyűjts minket egybe a világ négy tájáról.”

Tiszta nemzeti jellegű ima, de nyomban utána az igazságszolgáltatásért könyörgünk. „Hásvá softenu K'várisóná, helyezd vissza biraikat, mint kezdetben és tanácsosait, mint eleinte... V'cádkenu bámis-pát, és igazolj minket az ítéletkor. Aldassál Te, örökévaló király, ki szereti az igazságot, az ítéletet.”

A bár-mivá évében azt is megértük, hogy zsidó bírák, Jeruzsálemben törvényt ülnek népként gyilkosa fölé. Az örökévaló meghallgatta imánkat és visszahelyezte biraikat, mint kezdetben.

Az igazi állampolgársági bizonyítvány mellett ez a legszebb, a legnagyobb, a legdrágább ajándék, amit a bár-mivá alkalmából kaptunk.

Utban hazafelé

A 13 éves zsidó állam csodálatos fejlődése és nagy eredményei mellett nem árt, sőt szükséges, hogy ezen a napon kissé visszanezzünk és felmérjük az utat, amelyen keresztül idáig eljutottunk. Nem a kétezer éves utat, de a 100-150 éveset, amelyben az új, modern nemzeti állam gondolata megfogant és a végén valóra vált. A nagy politikai küzdelem mellett a sorsdöntő dátumokat, az állomásokat, az utban lévő állam embereink harcát a politikai arénában és végül az állam megszületését.

A GONDOLAT

A szétszórt zsidó nép újraszűrésének gondolatát talán a francia forradalom, az európai népek felszabadulása indította útjára el. A kétezer éves állam után Herzl Tivadar volt az, akinek agyában, lelkében az állam politikai, gazdasági építménye kirajzolódott. A középkor és ujkor ál-messiasai, a későbbi Chibat Cion mozgalom és az orosz és lengyel síkság vallásos cion-mozgalom hirdetőinek álma, vágya, homályos elképzelése Herzl Tivadarban öltöttek testet és indultak el, — előbb csak politikai és gazdaságisíkon, de azután a zsidó ifjúság fegyvereivel is — meghódítani és kivívni az új zsidó hazát.

Az elsők a Biluisták voltak, akik az 1880-as évek elején a régi-új földre megérkeztek. Huszezer zsidó lakója volt akkor a régi Palesztinának, nagyrészt öregek, akiknek nagy hányada az akkori gáluti felfogásnak megfelelően főleg meghalni jött a Szentföldre.

ÁLLOMASOK

1895-ben adta közre Herzl Tivadar történelmi munkáját a „Zsidó állam”-ot.

1897-ben a bázei kongresszussal megszületett a szétszórásban élő zsidóság parlamenti.

1917-ben jelent meg a Balfour-deklaráció a zsidó nemzeti otthon felállítására, míg 1922-ben, az első világ-háború után a san-remoi békeértekezlet a Cionista Világszervezetet, mint a zsidóság ügyét istápoló ügynökséget ismerte el.

1901-ben hívta életre a cionista szervezet a Keren Kajemet L'Jisráél-t az ősi föld visszavásárlására. 1909. a kvucák anyjának, Dágánjának a születési éve és 1913-ban fogadta el a Világszervezet a határozatot a jeruzsálemi egyetem felépítésére.

1933 a német náciuralom kezdetének az éve, ettől a dátumtól kezdve az európai zsidóság útját könnyű, fájdalom és gyász szegélyezi és csak az út végén látja meg a maradék zsidóság a remény kapuját, az önálló zsidó államot. Az 1948 évi UNO határozat hozta meg a történelmi fordulatot.

AKIK HAZAJÖTTEK

Az állam fennállása óta több mint egy millió zsidó érkezett az ország partjaira, a világ száz államából, közülük, több mint százezer a modern nyelvi intézetekben, az ulpánokon tanulta meg az új haza nyelvét. Több mint 500 mezőgazdasági település született ezalatt, a mezőgazdasági falvakban több mint 200 ezer zsidó művelői a meghódított ősi földet.

A KKL, a földet megváltó szervezet birtokában több, mint 4 millió dunám megművelt föld van és 600 mezőgazdasági település kaptak a földjét a KKL-től.

A nagy telepítő szervezet fennállása óta kerekén 50 millió fát ültetett el Izraelben.

EVEK ÉS SZAMOK

Erec Jisráél, illetve az önálló zsidó állam fejlődésének néhány állomására vonatkozólag hadd álljanak itt a következő összehasonlító számok:

1897 — A zsidó lakosság száma 50 ezer, 20 mezőgazdasági településsel és 100 ezer dunám megművelt területtel.

1929 — A zsidók száma 150 ezer, 100 mezőgazdasági településsel és 100 ezer dunám megművelt területtel.

1948 — A zsidók száma 650 ezer, 300 mezőgazdasági településsel, 700 ezer dunám termőfölddel.

1960 — A zsidó lakosság száma 1 millió 900 ezer, 750 gazdasági településsel és 3 millió 500 ezer dunám megművelt földterülettel.

De a fejlődés, növekedés és a gazdasági önállóság felé vezető útnak még csak a derekán vagyunk. A földhöz, az ekeszarvához viszonyított népi ipari vonatkozásban is megindult a modern állami gondolat felé és hogy szellemi és tudományos téren mit teljesített az ősi földre felvonuló maroknyi zsidó nép, arról az iskolák, tudományos intézetek és könyvek ezrei és tízezrei tanuskodnak.

A céltól még messze vagyunk, de az elkövetkezendő 10-20 év további 1-2 milliós bevándorlása a virágzó, boldog zsidó országot biztosan el fogja számunkra hozni. Fontos, hogy sorsunkat, életünket végre saját kezünkbe vettük és azt zsidó agyunkkal és szívünkkel irányítjuk. A szomorú emlékü Peel-bizottság egyik vezetője nagy határozottsággal jelentette ki annak idején: „Palesztina földjén még egy maszkának való hely sincs többé, nemhogy további bevándorlást lehetne engedélyezni.”

De az ország azóta több, mint egymillió zsidó fogadott be és kapui a további milliók befogadására is tárva-nyitva állnak.

Salamon Mihály



A Hágáná egységei elindulnak Beer-Séva meghódítására (1948)

Uj alkotmányt kapott a Magyar-Zsidók Világszövetsége

Dr. Görög Frigyes lett a központi elnök, Nánási Miklós az amerikai, dr. Roth Siegfried az európai és Spiegel Jehuda az izraeli tagozat elnöke — Fontos határozatok elfogadásával zárult a Világszövetség kongresszusa

Kétnapos tanácskozás után véget ért a Magyar Zsidók Világszövetségének második kongresszusa. A konferencia második munkanapját Riesel Jakab nyitotta meg, majd átadta az elnöklést dr. Borgida József kanadai delegátusnak. Halmi József szerkesztő köszöntőjét fejezte ki a Világszövetség angliai tagozatának azért a nagyszemélyi adományért, amellyel lehetővé tette néhány érdekes izraeli magyar zsidó író és művész szociális támogatását. Két erős vidéki

HOH szervezet képviselője, a rehovoti Schwartz Zoltán és a petach-tikvai Schwartz Sándor felszólalása után Rössel Mordecháj, Nir Ecjon kibuc tagja emlékeztetett meg azokról a magyarországi fiatalokról, akik nyíltan egyenruhában — amely alatt nem egyszer cizdák voltak — mentették ki testvéreiket a csillagos házakból. A következő felszólaló, dr. Cvi Zahavi tanár, a magyar-cionista hagyományok felelevenítését szorgalmazta.

lönösen a magyar-zsidó történelmi és kulturális hagyományok és emlékek összegyűjtése és feldolgozása terén. Ezután a kongresszus elfogadta a Világszövetség új alkotmányát, amely szelhet ezeket csak egy elnöke lesz a Magyar Zsidók Világszövetségének és a regionális elv alapján egy izraeli, egy európai és egy amerikai elnökség irányítását. Az izraeli elnökség élén a jövőben a HOH mindenkori elnöke áll. Kimondja az alkotmány, hogy a HOH valamennyi volt országos elnöke hivatalból tagja az elnökségnek.

Héber ovodákban neveljék a gyermekeket a gátlóban

Speed Iboya amerikai delegátus vette át ezután a konferencia vezetését és egymásután adta meg a szót Fisch Abraham jeruzsálemi küldöttnék, a Chug Joco Hungaria képviselőjének, valamint Eliezer Rosenbergnék, aki az idős új olék problémáiról szolt. Reich Ferdinánd és Izrael Elemér, a főváros HOH szervezetének elnöke után a delegátusok nagy érdeklődéssel mellett Avigdor Hamméiri, a nagy héber

költő emelkedett szólásra és lírai elemekben bővelkedő beszédében arra szólította fel a külföldi delegátusokat, hogy héber ovodákban neveltesék gyermekeiket, mert a héber nyelv a legfontosabb kapcsolat, amely a felnövekvő nemzedéket a zsidósághoz és államunkhoz köti. A kongresszuson valósgos „irodalmi félóra” alakult ki, mert ezután Kaczér Illés tartott hasonló szellemű beszédet.

A Világszövetség új vezetősége

Székely Sándor haifai delegátus, az előkészítő bizottság elnökének javaslatára a kongresszus egyhangúlag választotta meg a Magyar Zsidók Világszövetségének vezérkarát. Dr. Görög Frigyes lett a központi elnök, az izraeli elnökség élére Spiegel Jehuda ügyvéd, a HOH országos elnöke került, az európai elnökséget dr. Roth Siegfried, az amerikai pedig Nánási Miklós vezeti. Lengyel Samu professzor, dr. Weitzner Imre és Kaczér Illés az elnöki tanács tagjai lettek, míg dr. Breuer József professzor és Avigdor Hamméiri tiszteletbeli tagságot kapott.

A Choma kölcsönpénztár jelentése

A vitába ezután Haskó Gábor mérnök, Salamon Ernő perui delegátus, Berger Magda és dr. Grotto Mose szolt fel. Utóbbi dr. Weissburg Chájim emlékének megörökítését, javasolta az erdélyi cionizmus történelmével szoltó művének kiadása által. Szünet után Reich Jehosua, a pénzügyi és állandó bizottság tagja, ismertette az új olék megsegítésére alakult Choma kölcsönpénztár működését. Kiemelte,

hogy milyen nagy segítség volt az angliai tagozattól kapott kétezer fontsterling, amelyet Izraelben társadalmi adakozással egészítettek ki. A plenáris ülés utolsó felszólalója Duschinsky Jenő, aki szellemes előadásban elemezte, hogy milyen fontos, a kellemes baráti és testvéri légkör kialakítása a magyar-zsidó közélet varlamennyi szervezetében.

A kártérítési ügyek rendezése

A vita befejeztével fontos határozati javaslatokat fogadott el a kongresszus. A jogügyi bizottság elnöke dr. Schwartz Béla által beterjesztett határozat megállapítja, hogy az a jogfosztó intézkedés, amely je lenleg elíti az 1953 után érkezett olékat németországi kártérítéskövetelési joguktól, merőben ellentétes a német kártérítési törvény szellemével és a német szövetségi kormány által hirdett intenciókkal. Követeli továbbá a határozat, hogy gyorsítsák meg a je

lenleg kezelésben lévő kártérítési igények elintézését. Egy másik határozat azt követeli, hogy a nácizmusnak azon áldozatai, akik a fennálló rendelkezések értelmében Izrael állama útján kérhetik a kártérítést, ne a jelenlegi lassu, nehézkes útemben, hanem egészségügyi és szociális helyzetükre való tekintettel minél gyorsabban kapják meg járandóságukat. Állandó jogi bizottságot is választott a kongresszus, amelynek élén dr. Popper Antal ügyvéd áll.

A Kol Jisráél magyar adásai

A kulturális bizottság előterjesztése alapján a konferencia elismeréssel vette tudomásul a HOH erőfeszítéseit az izraeli rádió magyar nyelvű adása körül harcban és követelte ennek a műsornak a folytatását. Elhatározták továbbá a magyar zsidóság történelmi múltjával kapcsolatos szociológiai, kulturális munkák, monográfiák, évkönyvek megjelentetését és ennek gondozására egy nemzetközi kuratóriumot kértek fel, amelynek tagjai között van dr. Alaman, az ameri-

kai Brandeis-egyetem professzora, Katz Jeruzsálemi egyetemi tanár, Scheiber Sándor, a budapesti rabbiszeminárium igazgatója és Weisenberg Ernő, a londoni egyetem professzora. A kongresszus politikai határozatai szabad alijját, az antiszemizmus elleni világméretű küzdelem és a náci háborús bűnösök törvényi elítélésének érdekében folyó nemzetközi erőfeszítések fokozását követeli.

Együttműködés a magyarországi zsidósággal

Egy másik határozat ajánlással állapítja meg, hogy a magyarországi zsidóság képviselői távol vannak etől a tanácskozástól és ezért a történelmi jelentőségű ülés — mondja a ha-

tározat — nem lehet teljes. A konferencia teljes szívből reméli, hogy a jövőben szoros együttműködésre kerülhet sor a Magyarországon élő zsidókkal politikamentes keretekben, kül-

Breuer József professzor és Pelley Slomo ügyvéd Haifa diszpolgárai

Haifa, (Az Uj Kelet tudósítójától). — A haifai magyar jisiv két tiszteletreméltó tagja, Breuer József professzor és Pelley (Klein) Slomo ügyvéd szerepelt a város új 15 diszpolgárának névsorában, akiknek tegnap este nyújtotta át Aba Chusi polgármester a város díszlevelet a tiszteletükre rendezett ünnepélyen.

csokor, amellyel az állam függetlenségének bár-micvájében a város egész polgárságának kedveskedhetünk — mondotta üdvözlő beszédében a polgármester. A kitüntetett polgárok között van ráv Jehosua Kaniel, a város főrabbija, S. Salom költő, Abraham Kariv író, Ráchel Kágán, a helyi WIZO elnöke és Jakob Dori tábornok, a Technion igazgatója.

Csütörtök este osztják ki az ezévi Izrael-díjakat

Kik kapják meg a 2000 fontos díjat ebben az évben?

A jeruzsálemi egyetem Wise-termben csütörtökön, a Függetlenségi Napon, este 7.45 órakor osztja ki Aba Even közoktatásiügyi miniszter az idei Izrael-díjakat. A kitüntetettek, akik személyenként 2.000 fontot kapnak, a következők: **Bölcsészettudomány:** Jecheszkel Kutscher professzor, „A nyelv és a Jesájahu-tekercsek filológiai háttere” című művéért. **Tóra-irodalom:** Slomo Goren ezredes, tábori főrabbi, „Uj magyarázat a Jeruzsálemi Talmudhoz” című munkájának első kötetéért, **Szépirodalom:** Jehuda Bur-

la, az írószövetség elnöke, összes műveitért, **Természettudomány:** Anáron Kácir professzor és dr. Orá Kedem, a Weizmann-intézet kutatói, akik különböző anyagoknak vegyiszerkezet falain való áthatolásával kapcsolatban folytattak kísérleteket. **Művészet (zene és tánc):** Menáchem Avidom zeneszerző „Chasomeus Alexandra” című operájáért.

A tel-avivi autóbussz-forgalom a nemzeti ünnepen

Szerdán este fél 7 órakor a függetlenségi ünnepségek-re való tekintettel változások állnak be a tel-avivi autóbussz-forgalomba. Az 1-es számú vonal a Ben Jehuda uton fog közlekedni a Dizengoff helyett, a 4-es járat változatlan marad. Az 5-ös vonal kikerül az ünnepségek színhelyét: észak felé, a Jehuda Hálévi, Ibn Gvirol, Bloch, Pinkász, Weizmann utcákon keresztül halad, dél felé pedig az Ibn Gvirol és Jehuda Hálévi utcákon keresztül. A 7-es vonal Jaffán megkerüli a szórakoztató színpadot, de a tel-avivi útszakasza nem változik. A 10-es vonal végállomását a tengerpartra a Jona Hánávi utcába helyezik át. Este 7 órától megszűnnek a járatok a következő

vonalakon: 11, 13, 19, 23-24, 40-42. A Petach Tikvá-ról jövő autóbusszok végállomása a Dizengoff uton a Vilna utca sarkán lesz, a Givat Rámbámból jövő autóbusszok pedig a Bikuráj Háitim utcáig fognak közlekedni. Csütörtökön reggel a vonalak nagyrészen 7 órakor kezdődik a forgalom és délfelé, valamint az esti órákban sűrítik a forgalmat. A „Kibucok családja” kiállításra járó 91-92-es vonalakon, melyek a központi pályaudvartól, illetőleg a Herbert Sámuel térről indulnak, a szükségleteknek megfelelően több autóbusszal állítanak be. Az éjféli után fél 1 órakor kezdődő műsorral hazatérő közönség számára is biztosítva vannak az autóbusszok.



VASARNAP ERKEZIK AZ UZZELANDI DAVIS-KUPA CSAPAT

Izrael a Davis-kupában Uzzeland teniszcsapattal játszik. A mérkőzést Izrael rendezel. A Davis-kupa mérkőzés négy egyes és egy párosjátékból áll. Az első játéknapon két egyes játékot, a másodikon a párost, a harmadik játéknapon a további két egyes bonyolítják le. Az ezévi Davis-kupa mérkőzésünk színhelye a rámat-gáni teniszstadion lesz április 27-én, 28-án és 29-én. Az ellenfél, három játékos és egy kísérővel, vasárnap érkezik meg a verseny idejéig itt folytatja előkészületeit. Az izraeli teniszválogatott mindennapos tréninggel készül erre a versenyre.

A KOSÁRLABDA VALÓGATOTT BELGRÁDBA UTAZIK

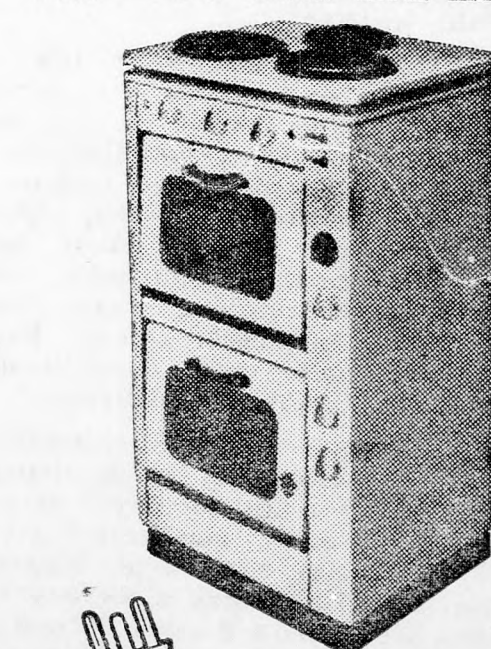
Belgrád a színhelye a kosárlabda válogatott csapatok Európa-kupa mérkőzéseinek. A mérkőzések április végén kezdődnek és résztvesznek bennük mindazok az országok, amelyeknek kosárlabda sportja számottevő Európában. Az izraeli válogatott csapat már hetek óta készül erre a nagyfutósságú sporteseményre; kezdetben számos akadályt kellett megküzdnie a tréningeket vezető Rozinnak, de végül is sikerült a tréningek folyamatosságát biztosítani és a csapatot a legjobb elemekből összeállítani. Tizenkét játékos utazik el Belgrádba, akik között elsősorban kapott helyet a „kezdő öt” játékos: Klein Rof, Koheminc, Chamo, Kaminszki és Chazan. A kiegészítő játékosok végleges kijelölésére ma kerül sor.

A csapat és kísérői április 26-án indulnak Athénen keresztül Belgrádba. Az utolsó gyakorlómérkőzésen a Hápoel Givat-Chájim ellen játszott a válogatott keret és lendületet, élénk formában 81:48 arányban győzte le a törekvő ellenfelet. A válogatott csapat jelenleg tréningtáborban bsztozkodik.

A háziasszony függetlensége csak villanykonyhában lehetséges

1. A villany láng nélkül főz és süt, a közelgő nyáron pedig nem súlyosítja a hőséget a konyhában.
2. Csak villamos konyhaedényekben lehet tárványitva hagyni az ablakokat és ajtókat még léghuzárnál is.
3. A villamos készülékek tökéletes tisztasággal főznek és sütnék, gáz és korom nélkül a falakon, vagy a ruhán.
4. A modern villamos készülékek gyorsan dolgoznak és maximális szabaddiót hagynak a nőnek a konyhán kívüli pihenésre és szórakozásra.

Egy egész családnak a villannyal való főzés — 5-6 fontba kerül mindössze.



OLVASSA EL **AKÉT** MA, SZERDÁN MEGJELENT LEGFRISSEBB SZAMAT amely gazdag hírvagyot riportokat, filmrovaot, keresztretjvnynt, horoszkópot és az aktuális képek egész sorát tartalmazza. 12 OLDAL ÁRA: 40 AGORA

A kinereti mindenese

A kinereti mindenese nem csodák, hanem a kinereti mindenese szolgálja. Az Isten szolgája. A kinereti mindenese volt az első csoda, amelyet a Szentföld csodái között láttam.

A Ciprusi rabságból érkeztem egy pénteki napon hazra. Este aztán elmentem hála adni Istennek, aki kiszabadított a szolgaság házából, aki táplált és megvédte idején, megmentett a vesztől, súlyos és makacs betegségekől megőrizte. Elkkor aztán odaállott egy chakindrágos, kurtaujju, tarka, fiatal ember, a fején ötkörönnyi nagyságú sikkával. A jó Isten elé és rákérdeztem, hogy Gyerünk, énekeljünk az Örökkévalónak és így tovább. Így tudtam meg, hogy a chakindrágos, tarka, kurtaujju, tarka ember, a fején ötkörönnyi nagyságú sikkával. A jó Isten elé és rákérdeztem, hogy Gyerünk, énekeljünk az Örökkévalónak és így tovább. Így tudtam meg, hogy a chakindrágos, tarka, kurtaujju, tarka ember, a fején ötkörönnyi nagyságú sikkával.

Mondom, ez volt az első erecsiszráli csoda. Ahonnan jöttünk, ott ferencjósok, meg elindított az ilyenfajta ember, vagy papi oratórust, esetleg a fejére borította a csikós imakönyvet, úgy lépett az Ur és a szombat királynője elé.

Mindenesnek mondom a mindenese embert, mert a jó Isten szolgálatának sokféle részortja fut össze az ő kezében. Amint már említem, imádkozni is ő imádkozik. Előimádkozik. Ezt a szót, úgy vélem, mi találtuk fel, zsidók. Csak mi szoktunk előimádkozni. Másoknál elég, ha hallgatja az illető a papot, a kántort, legfeljebb a Miatyánkot, ha velemondja és ha jó a hangja, beleszipel a közös énekbe. Nálunk imádkozni kell, sőt a pap is csak úgy imádkozik, mint a hívő, a kántor meg előimádkozik.

A kinereti mindenese is előimádkozik hát. Ha van kinek. Hétköznap nem igen, de szombaton inkább. Ha a kinereti gazdáknak jó kedvük van, a szomszédos kubicokban a szülők jó egészségnek örvendenek, nem köhögnek, nem szaga a derekukban, a köztvény nem kinn a lábukat, akkor előimádkoznak a Kinereti és összeverődik a tizen ember, ami a közös istentisztelethez szükségesek.

Nem valami diszes palota az, ahonnan a mindenese ember Kinereten az eget ostromolja. Bizony lehetne szebb is. Ugy hallottam, valaha „az az ismert báró” épített volna szebbet is, a maga költségén, de akkor azt mondták az akkori fiatalok, hogy nem kell, nem kell templom, minek az? Az a fő, hogy a föld jól teremjen. Az meg történt. Akkoriban ilyen volt a szellem, kibucban, mosaván, mindenütt egyformán. Ma már más szelek fujdogálnak. A mai szolgák jobban a talpukra állnak, de a fiúk is inkább nyílnak a jó szóra. Most már tán Kineret is szivesen látja szebb templomot, nemcsak lent a falu végében, a Kineret partján, hanem fent a falu főtáján, különösen pedig, ha a báró építené.

Hétköznap felül az Isten szolgálja a kerékpárjára és viszi az Isten szavát, igéjét a Jordánvölgyébe. Ez is csoda volt számomra, amikor először láttam a bicikliző mindenest. A mi vidékünkön az ilyesféle ember nem járt biciklivel, kinevetésként volna, nem tartották volna méltónak az Isten szolgálatára. Itt nem nevetnek rajta, természetesen találják, itt világosabb szemüvegű nézik az ilyen dolgokat.

Egyszer, amikor már ott-honosabb lett a ideháza, megmondtam neki, hogy nálunk, ahonnan hazajöttem, a cinder járta szombaton vagy papi síveg, rövidebb vagy hosszabb kabát. A mindenese ember nevetett: de hiszen itt meleg van és csak a pár szóval

mindent megmagyarázott. Hogy az én galuti eszemmel ez az egyszerű magyarázat nekem nem jutott eszembe! Aztán még hozzátette: itt ideháza vagyunk, itt más szemmel látunk mindent, saját magunkat is. A jó Isten is másképpen lát itt bennünket, mint ahogy az idegenben látott. Vette-e észre, hogy templomaink is, amelyeket az utóbbi években építettünk, mások, mint a galutbeliek? Ezeket mi csináljuk, a mi izlésünk szerint, azokat idegenek húzták. Hogy szebbek-e, vagy kevésbé azok, az nem fontos, a miénk, a mi izlésünket tükrözteti vissza.

Persze, a mindenese ember másképpen lát mindent, ő szábre, a harmadik vagy tán negyedik nemzedék, esetleg több. Pedig chászid, mégpedig a javából!

Kerékpározik a mindenese ember, a fején tembelsapka, a felső testén két ing, a lábszárán chakindrág, a lába fején meg nyitott szandál. Bekarikázik a kibucokba, mosavákba és megkérdi a szülőket, nem vágyakoznak-e csirkehús után és ha igen, szépen, ügyesen, ahogy a szent könyvek megkövetelik, elnyisszantja csirke nyakát.

— Mikor lesz „reschajdis”? — kérdi egy-egy erdélyi vagy litvániai mama vagy papa. Mert csak ők kérdeik, a mamák, meg a papák. A fiukat, a lányokat nem igen érdekli. Őket inkább a paradicsom érdekli, hogy hogyan fizet, meg a banán. A „reschajdis” nem. Hálélt ugye mondanak, derelyét meg nem találják a chádár háchoeiben az ujhód tisztelőre, minek hát tudni?!

Azért van úgy, hogy csak megtudakolják a zsidó dátumot ők is, a fiuk, meg a lányok. Tudni akarják, mikor szabad esketni, mi-

kor nem. Mert esketni is ő esket, a kinereti mindenese és arra még emlékeznek, hogy ilyen tájt nem szabad.

Most meg olyat mondok, hogy ha nem tudnám, magam se hinném. Postás is volt a mindenese ember. No, nem olyan, aki a leveleket kézbesíti, hanem mester, postamester, főnök, akit az angolok neveztek ki erre a magas tisztségre. Méregette a csomagokat, írta be a rekonmandált leveleket, vette fel a pénzeket és kopogta le a héber, arab és angol táviratokat a világ minden része felé. Ha kevés volt a kiens, vette ki a fiókból a nagy fölénst, megigazította a fején a kis bársonysapkát és tanulta szép éneklő hangon a házasságkötésről vagy a válásról szóló traktátust, amelyik éppen akkor aktuális volt. Ha angol kontroll jött, megállt az ajtóban, megvárta, amíg befejezi a főnök úr a penzumát, mert a kontrollor tudta, hogy mindenese is a mindenese.

Mostanában már csupán az autóbussz ablakából látom a kinereti mindenest, ha éppen arra utazom, ahogy elkarikázik a dágánjai országúton. Olyan most is, mint 13 esztendővel ezelőtt, amikor ott álltunk „Kineret udvarán” és lőtünk vissza a szírek felé szoltáros versekkel, mert más puskánk nem volt a kibucnak se nagyon. És amint látom, használt is jobban, mint az atombombában.

Követem a szememmel az autóbussz ablakából a kinereti mindenest. A bicikli csomagartóján csomag, abba csomagolja oda-haza az áldást, amit aztán a jordánvölgyi kibucokban, mosavákban elosztogat. Visszafelé még sohse látom csomagot a csomagartóban, mert az áldás odafele mindig elkél.

Lówenkopf Kálmán

Friedmann Béla útja

a szaratozi tank-tisztképző iskolától

— a jeruzsálemi cipőüzletig

Írta: Gervai Sándor

Az elmúlt héten, a fővárosban, a Jaffa-úton, az Egged-pályaudvarral szemben, megnyitott egy fényes cipőüzlet.

Jeruzsálemben ritka esemény, hogy nagy tökétek tessenek egy üzletbe.

Három Friedmann-testvér hívta létre ezt az igazi nagyvárosok hangulatát idéző üzletet.

Az egyikkel, Friedmann Bélával beszélgettünk arról: mi mindenben megy keresztül egy olé, „amíg eljut odáig”. A küzdelmek megpróbáltatások viszonylagosak. Friedmann Béla nem az izraeli viszonytársaságos előzményekről beszélt, hanem arról, ami előtte volt. Hangsúlyozta: az ad magyarázatot arra, amit ő ma a kereskedelmi életben művel.

Friedmann Béla Hitler elleni háború idején többször ültetett ki. Megkapta az 1939-ben a Csehszlovákia szétrombolása emlékére alapított *Za chrabrost* (vitézségi) éremet.

Az oroszoktól megkapta a *Za pobeđi nad Germani* (a németek fölötti győzelem emlékére) alapított érdemrendet.

A legendás hírű Svoboda tábornok kezéből vette át a *Válečník křiž 1-11* hadi érdemkeresztet.

ragadjanak fegyvert, lépjének be a cseh légióba. Friedmann Béla a rádióból, a lapokból, jelentkezése napjaiban, már értesült arról, milyen sorsra jutottak szülőföldjé zsidói, s köztük családja, szülei, testvérei.

Ettől kezdve, egyetlen elhatározás jegyében élt: megbosszulni Hitler zsoldosain szülei halálát. A szaratozi tisztiiskolában már úgy tartották számon, mint akinek a saját élete, egészsége, biztonsága — nem fontos.

Az „Armádá Svoboda” 1. tankhadosztályához osztották be. Kivétel vetették be először. Itt esett át az első tüzképzés. Az ütközetben megsebesült. A háború végéig összesen kilencszer sebesült meg.

Friedmann Bélát a Hitler elleni háború idején többször ültetett ki. Megkapta az 1939-ben a Csehszlovákia szétrombolása emlékére alapított *Za chrabrost* (vitézségi) éremet.

Az oroszoktól megkapta a *Za pobeđi nad Germani* (a németek fölötti győzelem emlékére) alapított érdemrendet.

A legendás hírű Svoboda tábornok kezéből vette át a *Válečník křiž 1-11* hadi érdemkeresztet.

Nem én voltam az egyetlen magyar-zsidó fiú, aki mint frontkatonára harcolt Hitler ellen. En nem a partizánokról beszélek, hanem a rendes katonai egységekben szolgálókról. Kizárólag a véletlennek tulajdonítom, hogy én és nem más mondja ezt el. Láttam százával elesni magyar-zsidó fiúkat egyenruhában,

A kitüntetett Tannenbaum Mihály

Kezdetben vala a mész. Habarcsot, mázolóásra való oldatot és többféle vegyi anyagot készítettek belőle. Nagy darabokban égették és kevés állás után elporlott, tönkrement. Aztán feltalálták a mészhidrátot. Ugyanazt a célt szolgálja, mint a mész, csak éppen nem megy tönkre, porlakban hosszú ideig eláll, egyszerű papírzsákban tárolható és a mészénél is többféle kémiai anyagot tudnak belőle előállítani. E sok előnye miatt a mészhidrát rendszeres gyártására tért át három évvel ezelőtt a zichron-jákovi Even V'szid gyár.

A Szolét Boné érdeklőségébe tartozó Even V'szid teljes gépi felszerelését a Silumim szállítók keretében rendelt és szerezte meg Németországból. A német ipar termékei meg is érkeztek, felszerelték a gépeket és elkezdték a mészhidrát gyártását. A gépcsoporttal azonban sok baj volt. Az anyagáramlás nem volt folyamatos és ez azt okozta, hogy dugulások keletkeztek a transzportörben, sokszor az anyag eltört és veszedelmeket is előidézt. Ilyen zavarok általánosan hetenkint jelentkeztek és ilyenkor leállították a gépeket és a műszaki emberek egy-két nap munkája után ismét üzemkész állapotba helyezték azokat. Amde ez sehogyan sem volt megoldva. Leveleztek a német gyárral, ahonnan az a sztereotip válasz érkezett, hogy legnagyobb sajnálatukra, nem tudnak a kifogásolt bajok segíteni.

Hátha a németek nem tudják a konstrukcionális bajokkal megtervezett masinákat megjavítani, akkor a zsidóknak kell erre vállalkoznia. Akadt is egy szilvós és lelkes ember. Tannenbaum Mihály. A gyár villanyszerelője.

Hogy mi mindent csinált a beteg gépcsoporttal Tannenbaum Mihály, azt itt nem írjuk le, hiszen alapunk nem műszaki közlöny, de elárulhatom, hogy minden bajt megoldott. — Elektromos vezérléssel törtek minden, egy munkás áll a kapcsolótáblánál és irányítja a gépcsoport munkáját, illetve az adagolás egyenletességét.

Ezt az alkotó munkáját becsülték meg Tannenbaum Mihálynak, amikor a közel-múltban a tel-avivi Lessin-házban átnyújtották neki a Munkadíjat. Az üzem ugyanezért a fontos munkáját pedig ezerfontos termelékenységű jutalomban részesítette.

Tannenbaum Mihály, tiz-egynéhány évvel ezelőtt alijázott, 38 éves és két-ragyogó fiú apja, egy bájos fiatalasszony férje és boldogságtól sugárzó édesanyjának a nagyobbik fia. A kisebbik fiú szintén ilyen műszaki tehetség, ő a jeruzsálemi Hadassza-kórház technika vezetője és cikkeket írtak róla a lapok. Képeit is közölték másfél évvel ezelőtt, amikor az amerikai orvosküldöttség járt Jeruzsálemben, hogy megtanítsa az ittenieket a „mesterséges szív” használatára.

Az Amerikából érkezett mesterséges szívvel ugyanis egy kis hiba volt, nem akart működni. Az ifjabbik Tannenbaum olyan alkatrészt fabrikált hozzá, hogy üzembe lehetett helyezni.

Hát ezért sugárzik a két Tannenbaum fiú édesanyja, és a keleti hadszínteren és a második front megnyitása alkalmával.

Ma, amikor a közvélemény tekintélyes része — hajlandó a magyar zsidóságot olyan színben látni, mintha mindig, minden helyzetben, tetenélkül viselkedett volna, új szempontként könyvelhetjük el Friedmann Béla vallomását.

hogy ilyen tehetséges fiatalokhoz a világra annak idején igaz, mindent megadott nekik, a budapesti zsidó gimnáziumban tanultak és főleg a technika iránt érdeklődtek. Egy al-



kalommal a szülők Kékesen nyaraltak és mikor hazakerültek, nyomban észre kellett venniük, hogy a szalonban egy gyönyörű faliszőnyeg esett a fiúk kísérletezésének áldozatává. A villanykályhával kísérleteztek, amely felgyulladt és belekapott az értékes szőnyeg kelles közepébe.

A fiúk, akik gyermekkorukban odahaza mindent elrontottak, most a német és

az amerikai ipar termékeit javítják meg! Nagy külsőség!

A közelmúltban annak a németországi gyárnak a mérnöke látogatott el a zichron-jákovi Even V'szid gyárba, amelyik a kérdéses gépcsoportot gyártotta. Mikor megmutatták neki Tannenbaum újításait, észszerűsítő eljárásait, akkor kijelentette, hogy ilyen megoldásokkal még nem találkozott és feltétlenül szabadalmaztatni kell a találmányt. Tannenbaum Mihály megfogadta a tanácsot és beadta szabadalmazásra találmányát. Így tehát remény van arra, hogy a világon mindazok a mészhidrát gyárak, amelyek a német gépcsoporttal dolgoznak, a technológiai eljárás megjavítása érdekében bevezetik a Tannenbaum-féle újításokat.

Akárhogy is lesz, Tannenbaum a jövőben is folytatni fogja kísérletezéseit és szellemes technikai megoldásokkal kívánja segíteni üzemet.

A szép családi fényekben ülök együtt a családdal. Vidámság és nyugalom honol a falak között. Csak a család fő töpreng olykor fél éjszakákon át drótok, kapcsolások, fotocellák és tekercselések rejtelmei.

Az ilyen töprengő, alkotó emberek viszik előre a világot. Zoltán Dezső

Egészségünk

Piszkos pénzügyek

A Francia Nemzeti Bank az első a világon, amely rövidesen olyan bankjegyeket hoz forgalomba — mint hivatalosan közölték — mely nem hordoz bacillusokat. A vic-le-comtei üzemen kikísérletelték és sikerrel állították elő azt az anyagot, mely a bankjegyek papírmasszájába keverve megöli a baktériumokat.

Röviddel ezelőtt, a Nemzeti Higiéniai Intézet kutatásokat folytatott annak megállapítására, milyen tárgyak terjesztik leginkább a fertőző betegségeket. A bankjegyek az elsők között szerepeltek. Ez indította a francia pénzügyminisztériumot, hogy utasítsa adjon a germicid pénz előállítására.

Vermes doktor, aki feltalálója ennek a fertőtlenítő módszernek, számos kísérletet folytatott, mielőtt megkezdte volna a tulajdonképpeni gyártást. Eredményeiről most számolt be a sajtónak.

Egyebek között, különböző országok pénzt vett vizsgálat alá és igen meglepő következtetésekre jutott. Kilenc ország bankjegyeit vizsgálva, megállapította, hogy ezek közül a legpiszkosabb a görög pénz, majd a kínai, spanyol, argentin, marokkói, míg a legtisztábbak az Egyesült Államoké, a francia és a katangai.

Koch bacillusoktól kezdve stafilococcusig a legtöbb baktérium fellelhető a bankjegyeken. Kiderült egyébként, hogy a francia nemzeti bank régebben szándékosan megölt mikroba-kultúrákat kevert a bankjegyek papíryagába, mert ez volt az egyik módja, hogy megkülönböztessék a hamis bankjegyeket a valóditól.

Már több ország érdeklődik az eljárás iránt, me-

lyet egyelőre titokban tartanak. Különösen az az állatok, melyeknek pénzét Vernes doktor kísérleti piszkosnak találta. Ugy gondoljuk, hogy Eskol sem tenné rosszul, ha így kezelné megszerezni az eljárás szabadalmát, mert a kísérletek, egyebek között azt mutatták ki, hogy a meleg éghajlatú országok bankjegyei sokszorosan több bacillustartalmúak, mint a mérsékelt, vagy hideg országokéi. Csak Katanga pénze képvisel kivételt, ami érthető, hiszen a bankjegyek még egészen újítottak. Ennek egyik oka az, hogy ez országok lakói szivesen hordják pénzüket ingük zsebeiben és így rajdnem közvetlen kapcsolatban vannak a bőrrel, mely az izzadság által elárasztja őket bacillusokkal.

Megállapította Vernes dr. azt is, hogy a papíryag minősége szerepet játszik, de a bankjegy nagysága nem. Az egészen kis görög és a hatalmas kínai bankjegy majdnem egyformán piszkos.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a higiéniai tényezőket. A feltaláló orvos szerint, vannak tisztaképzű és piszkosképzű országok. Az Egyesült Államok higiéniai fejlettségének köszönheti nagyrészen bankjegyei tisztaságát.

Még egy figyelemreméltó, de logikus megállapítás: egy azonos idő óta forgalomban lévő tizfrankos bankjegyen negyven-ezer bacillust találtak, míg egy százfrankos csak huszonezretet. Azaz, a bacillusok száma fordított arányban van a bankjegyek értékével. Ez azért van, mert a nagyobb címletű bankjegyek körforgása természetesen nem olyan gyors, mint az apróbb címletűeké. És még valami: a nagyobb címletűek általában a több-módo társadalmi rétegek kezében fordulnak meg, akiknek életmódja és így higiéniai nívója is magasabb.

Igy tehát, addig is, míg az izraeli pénzt fertőtleníti, mindenekelőtt azt tanácsoljuk olvasóinknak, hogy állandóan nagy címletű bankjegyekkel töltsék meg pénztárcájukat.

L. N. G.

Vallási irányzatok az amerikai zsidóságban

Az Izraelbe látogató amerikai turisták egyik kedvenc témája az itteni vallási élet kritikája. Ha valaki hallja egy ilyen ellenőrző-sapkás, kockáskabátos és filmfelvételgépese turisták megjegyzéseit a mi „jiddiskeit”-unkról, joggal hiheti, hogy az amerikai zsidóság óriási többsége, ha nem is „lámed-váv” cédikokból áll, de legalábbis a Tórában foglalt 613 parancsot betartásán fáradozik éjjel-nappal. Pedig...

TÁNCOLNI TUDÓ RABBI KERESTETIK...

Pedig az izraeli vallási élet összehasonlíthatatlanul bensőségesebb, őszintébb és mélyebb, mint az amerikai zsidók. Nálunk a „profán” és „vallástalan” Izraelben aránylag sokkal több zsidó tartja be vallása parancsolatait, mint az öt és félmillió amerikai zsidóság körében. Nálunk még az a gyerek is, aki nem-vallásos iskolában tanul, sokkal alaposabb és gyökereiből zsidó nevelésben részesül, mint az amerikai zsidó gyerekek legtöbbje. Ezen felül, aki nálunk vallásos, hagyományhű felfogást vall, az ezt komolyan gondolja és csinálja, s nem torzítja a vallást görbített-karikaturává, amint azt az Amerikában divó reform-irányzatok teszik.

Az amerikai zsidóság formálisan három részre oszlik: 1. ortodox, 2. konzervatív, 3. reformista. Ez azonban csak papírformában, mert a három főirányzat rengeteg árnyalatot foglal magában és voltaképpen nincs két „kongregáció”, melynek szellemi, vallási arculata azonos lenne. Mi, e cikk keretében, először az ortodox irányzattal fogunk foglalkozni, először, mert

AKIK „BELÜLRŐL” HARCOLNAK AZ ASSZIMILÁCIÓ ELLEN

Ismételten le kell szögezni: nem az úgynevezett „konzervatív”, vagy reform irányzatú rabbi-karról beszélünk. A „Rabbinical Council of America”, az Egyesült Államok legnagyobb ortodox rabbi-szervezete, nyolcszáz tagot számlál, akik a bostoni Soloweitsk rabbi tartják szellemi vezetőjüknek. Legtöbbjük istenfélő, nagy felkészültségű, vallásos ember és sokkal jobb hitközséget érdemelnének, mint ami van nekik. Mit tehetnek azonban, ha az amerikai zsidóság, a csendes, de meglepően gyors asszimiláció oly méreteket ölt, hogy csak úgy lehet ellene az eredményesség reményével harcolni, ha az ember, vagyis a rabbi, behatol a dzsungelbe és „belülről” próbálja a hivatást immunissá tenni a mozi, a televízió és a „pocket-books” lélekromboló behatásai ellenében.

Mikor pár évvel ezelőtt Chéfé-Chájim kibucban két ilyen fiatal amerikai rabbi beszámolóját hallottuk, akik többek között elmesélték, hogy egyikük díjat nyert a hitközség úszóversenyén, míg a másik a kongregáció klubjának az elnöke, — nem hittünk a tulajdonos fiúknak. Hát lehet-e, hogy a „Jicchák Elchánán”-jesivát végzett rabbi versenyt úszik hitközsége tagjaival egy közös uszodában?

Mikor nemrég Amerikában jártunk, fölünk újra erőpróbanak tették ki a realitások. Szem- és fültanúi voltunk ugyanis egy jelenetnek, amelyben egy brooklyni ortodox rabbi (magas, kisportolt alak, világosszürke öltöny, tükör-símarra borotvált arc) „műszert” egy fiatallembert,

Irta: Krausz Nátfáli

ez a legalkalmasabb az izraeli vallási élettel való összehasonlításra, másrészt meg, őszintén szólva, ez áll a sorok írójához a legközelebb.

„Ha meg akarod ismerni a hitközséget — nézd meg a rabbiját” — mondja egy Amerikában elterjedt közmondás. Megnéztük.

Amerikában nem elég, hogy az ortodox rabbijelölt kitüntetéssel végezze a jesivát, vagy akár „iluj” is legyen. A legtöbb hitközségben a rabbit csak egy évre veszik fel, s minden tekintetben a hitközség alkalmazottjának számít, akárcsak a kántor, az adminisztratív titkár, vagy a templomszolga, a sámás. Az év leteltével, ha közben a rabbi nem nyerte meg az elnök tetszését, mehet tovább Isten hírével, új állást keresni.

Mi kell ahhoz, hogy egy amerikai rabbi — ne felejtsük: ortodox hitközségről, ortodox rabbiról van szó! — megnyerje az elnök és az előjárók tetszését?

Hát kérem, elsősorban legyen megnyerő külseje (szakállról szó sem lehet!), tudjon perfekt angolul beszélni, legyen az élet minden területén jártas, hogy a hitközség „society life”-ját, vagyis társadalmi életét eredményesen vezetni tudja. Nem egy hitközség kimondottan olyan rabbit keres, aki úszni, karlyázni és... táncolni is tud. Ha emellett az illető véletlenül még jesiva-végzet, zsidó tudományokban jártos „tálmid-cháchám” is, az már nemigen rontja a reneoméját, ha nem is javítja...

akiről megtudta, hogy a „drej vochen”-ban (a tisá-beav böjtnapot megelőző három hét, mely a hagyomány szerint gyászheteknek számít) beretválkozott. Méle, én, mondta a rabbi, én itt vagyok a hitközség-nél, tudod, hogy van az... szóval, nekem muszáj borotválkoznom, de te, aki az apád ültetvényes, igazán betarthatnád a „drej vochen”-i előírásokat...

Aki emlékszik még a kelet- és középeurópai ortodox rabbinak a vallási kérdésekben elfoglalt kompromisszum-mentes álláspontjára, nehezen érti meg az amerikai ortodoxia liberalizmusát. Pedig ennek igen egyszerű oka van: a közvetlen szomszédságban ott kísért a „konzervatív” zsidóság árnyéka, ahonnan már csak egy ugrás a Nelson Glück reformmozgalma, mely hollywoodi sztárok „megterítésében” éli ki a zsidóságot.

A RABBI NEM UTAZIK SZOMBATON...

Elérkezett az ideje, hogy bevalljuk bűnünket: Jom-kippur délután, amikor a lubavitsi beszemedresben szünet volt, nem tudtuk ellenállni a kíváncsiságnak és bementünk körülnézni egy kicsit a „Brooklyn Jewish Center”-be, amely egyike a „konzervatív” templomok legfontosabbjainak. A templom előtti térségben a két-nembeli ifjúság sétált fel és alá, láthatóan nem sokat törődve azzal, amit a „daddy” odedent csinál. Bent éppen „Minchá”-t imádkoztak, s egy jóhangú kántor szorgalmasan trillázott, vegyes kórus által kísérvé. A templomban jobboldalt és közepén ültek a férfiak, míg baloldalt a nők, fedetlen fejjel. Az álmemor mindjárt elől, a frigszekrény előtt, mel-

lette kétoldalt az amerikai és az izraeli zászló. Azután az amerikai zászló mögül előlép egy simára borotvált arcú, jólöltözött gentleman, odalép a mikrofonhoz és elmagyarázza a háftárat, amit nemskára felolvassanak. Ez Jónás próféta könyve és a gentleman — akiről kiderült, hogy ő a rabbi —, ékes angol nyelven azt fejtegeti, hogy a próféta azért nem akart Ninvébe menni, mert szülőkörülkörü sovinszta volt. — Lenyeljük.

Miközben a „Máftir”-ki-tűnő héberséggel olvassa a bibliai szakaszt, szöbe elegetköl egyénhány „bál-bósz”-szal. Mikor megtudják, hogy izraeliek vagyunk nagyon örülnek, csak éppen azt nem akarják elhinni, hogy Tel-Avivban szombatot zárva vannak az üzletek. Jom-kippur ellenére, mindenki börcipőben van, még a rabbi is. Csak a Tóra-felolvasó a hagyományos gumcipőben. A templom büszkesége ő, egy valódi izraeli „joréd”, aki ide jött vagy húsz-harminc évre egy kis pénzt csinálni. Óvatossan kérdezősködünk a rabbiról, aki most megint angolul magyaráz valamit a mikrofonba. Az egyik zsidó, aki néhanapján be-megy a lubavitsihez, s ezért „báltsuvá”-nak tartja magát, nagyon jó vélemény nyúl van a rabbiról. Nagy-tudású, intelligens ember, s milyen vallásos... Ennek kihangsúlyozására elmondja, hogy sok rabbival ellentétben, az övé nem utazik szombatot, pedig gyönyörű új „car”-ja van...

A „SZATMARI HECHSER”

A fentiek gyökeres ellentéte az a kelet- és középeurópai mintájú tözsgyökeres ortodoxia mely — nagyrészt az elmúlt világháború óta — a chászid centrumok körül ki alakult. — Williamsburgról szóló cikkünkben már vázoltuk egy pár esetlevéllel s a különleges negyedik millióját, melyhez csak a jeruzsálemi Meá Seárim hasonlítható. Itt, ahol a szatmári reb Jajlis dominál, valóságban nemcsak bizonyos lelki szükséglet, amely természeténél fogva kiterjed egyes gyakorlati területekre is, hanem az élet minden területét felölelő és a gazdasági életre is bélyegző hatással bíró életmód. Ez az irányzat külön rabbiakt tart fenn, amely reb Jajlis elnöke alatt áll és nem hajlandó együttműködni a „hivatalos” ortodoxiával, még a kifelé irányuló képviselői kérdéseiben sem. A szatmári rabbiakt önálló kástrut felügyeletet tart fenn és igen sok vallásos zsidó, még ha nem is williamsburgi lakos és nem a szatmári „hitközség” tagja, csak olyan produktumokat használnak, amely

reb Jajlis híveinek felügyelete alatt áll. Ennek az az oka, hogy az amerikai kástrut igen bonyolult dolog. Vannak héberbetűs felirások üzletek, ahol disznóhúst is árulnak és vannak lelkiismeretlen „rabbik”, akik jó pénzért, nem néznek oda, ahová nem kell. Így aztán, aki valóban kóser háztartást akar vezetni, annak jól ki kell nyitnia a szemét, és a... zsebet. Ugyanis, a valóban megbízhatóan kóser produktumok minden elképzelhető arányon felül — drágák. Ezenkívül élelmes üzletemberek gondoskodnak időről-időre arról, hogy olyan élelmicikkek is a kástrut-listára kerüljenek, amelyeknek ott semmi keresnivalójuk nincs.

HÁZIASSZONYOK FIGYELMEBE

Az alábbiakban adunk egy kis szemléltető összehasonlítást, azon izraeli háziasszonyok okulására, akik kóser háztartást vezetnek és drágaságról panaszkodnak:

Tyukhús: a különbség a kóser és nemkóser között: 300%, a kóser és „glát”-kóser (Szatmár) között „csak” 60%. Nem sok.

Marhahús: itt már 100% (száz százalék!) a különbség a kóser és „glát”-kóser között. (Összehasonlítással: Izraelben 15—20% a különbség.)

Máj, nyelv, stb.: a különbség több mint 200%.

Vaj, túró, stb.: a külön-

bbség a kóser és „glát” között több mint 100%.

Tejszín, fagylalt-félék csokoládék, stb.: több mint 300%.

Az idevonatkozó adatokat egy amerikai ortodox háziasszonytól kaptuk, aki csak „glát”, vagyis szatmári, vagy hasonló hechserekkel ellátott produktumokat használ. Többnyire a sokgyermekes, vallásos családok azok, amelyeket ezek az aránytalanul magas árak érintenek. A magas árakat a világon semmi nem indokolja, az érdekelteket nyereszkeskedési „készség” kivéve. Pár évvel ezelőtt nagy felzúdulás volt ezzel kapcsolatban, s egy

A táborban nem sirtak...

Most jelent meg a héber nyelvű élménykönyv dr. Aharon Perrec „A táborban nem sirtak” című élménykönyve. A könyv a művészi megfigyelés, az írói mértékletesség és elbeszélő készség elragadó dokumentuma. A szerző orvos és pszichológus, az élménykönyv az orvos életének 1941-től 1945-ig terjedő szakaszát öleli fel.

— Nem akartam befejezni a könyvem a felszabadulás mámorának üdvívalgásával. Kísértem szívesen magam. A mai napig is. Minek örültünk?!

Ezek a megrázó szavak a lényegét fejezik ki. Minek örültünk? Szétrombolt otthonainknak, halottainknak, szétzilált életünknek?

A könyv első fejezete a háború első napjainak zürzavarát írja le. Színhely: Kovno. Gyorsan végrehajtják a gettósítást, az orvost beosztják éjszakai kényszer munkára és nappal pedig a gettó betegeit gyógyítja.

Igy írja le a napok egyikének egy megrázó élményét:

„Szürke őszi, ködös reggel. Egy nő kifordul a sarokház kapujából és kiabál: Doktor! doktor! Egy anya életveszélyben van. Felpattanok a hideg kópadról és sietek a hang irányába... A gettó egyik szűk sikátorának sötét szobájában találok a halottfehér anyát, aki mellett két vérben fűrdő csecsemő fekszik. Feltűrom ingujjamat, megmosom a kezemet s felveszem a harcot a halállal. Győztem... Vajon könyöröltem voltam hozzájuk? Megmentettem őket a haláltól. Miért? Hogy életüket a gyilkosok golyója oltsa ki?”

1941 október 28. A kovnoi gettó kegyetlen vérfürdőjének napja. Végeláthatatlan emborsor hullámzik föl a haláldombra. Az SS válogat: gyereket, anyát, öreget az egyik oldalra, az életerőset a másikra. A szerző a halálraítéltek csoportjába kerül, de kiemelik onnan, kell az orvos. Az SS parancsnoknak van szüksége rá, hogy menasszonyát megszabadítsa a szerelem következményeitől. Az orvos parancsot kap a műtét elvégzésére. Til takszik, könyörög neki, zsidó léte nem szabad árját operálnia. Es az árja nő csillagot varr ruhájára, úgy lopakodik be a gettóba, hogy végrehajtsák rajta a műtétet...

A közeli erőden harcoló zsidó partizánok jó híreket küldenek. A gettóban bunkereket ásnak, a német front összeomlott, készülnek a nagy leszámolásra. De a gyerekek szomorúak, csahatatlanságban megéri a veszélyt. Csakugyan megjön a parancs a gyerekek kiadására. Reggel nyolc órára össze kell szedni a gyereke-

híres ortodox publicista, dr. Hillel Seidmann, hadat-

üzent a kástrutot meggazdagodásra felhasználó kereskedőknél, s egyéb „érdekeltnek”. Az akció azonban, amilyen gyorsan jött, úgy el is múlt. Seidmannt különböző koholt vádakkal befeketítették, lapját bojkottálták, s megvonták tőle hírdőseiket.

Szomorú, de igaz kép ez az amerikai zsidóság vallási életéről. A kép nem teljes, mert nem írtunk a nagy jesivákról, köztük a híres „jesiva-university”-ről, s nem írtunk az amerikai zsidóság életére oly feltűnő hatást gyakorló jelenségről, mint a cödáká-mozgalmak, vagyis „magyarán”, a snor-apparátus (privát, hitközségi, izraeli, stb.) működése. Ezekről talán egy más alkalommal. Addig is megnyugtathatjuk az olvasót, hogy vallási téren nincs mit szégyenkeznünk a nagy Amerikával szemben...

„A táborban nem sirtak”

Ez a könyv címe. Nem sirtak a táborban, mert a táborban nem élt, nem küzdött, nem reagált az ember. A szíve ernyedett volt és a megváltó sírás sem kereszte fel.

Izrael szabad országában, saját fészünk egyik mellék-sarkában összeszortult szívvel olvassuk e könyvet

L. Miron Esoter

ket az átadásra. — Ime egy kép:

„Két kisfiú, testvérek lépnek a teherautó felé, mögöttük két fegyveres SS. A kisebbik fiú elesik a nagyobbik felemell. Milyen természetes, mennyire jelentéktelen dolog ez a normális életben s most mégis, milyen megdöbbentő látvány.”

Egy másik kép: „Anyá könyörög, hogy három leánykaja közül legalább egyet hagyjanak meg neki. Megkapja az engedélyt. Felmegy a tömött teherautóra, ahol a gyerekek szoronganak. Egyiket, másikat is magához öleli, nem tud választani. Könyvekkal a szemében leugrik a teherautóról. Egyedül...”

A szerző leírja azt a szomorú jelenetet is, mikor saját gyermekétől kell megválnia. De nem adja át a németeknek, hanem kiszökteti a gettóból.

„Kora hajnalban felkötöttük és felöltöztettük munkaruhába. Mindkettőnkől elbűsüzt, majd megragadta kezemet. Sohasem felejtettem el feleségem tekintetét, ahogyan a gyermekek néztek. Gyötörö kisérletezésként után sikerült besodródniunk a gettó kapuján kifelé tartó munkássorokba. A gyermek lehajította fejét és ujjait szorongatta az anyjában. Bittattam, hogy saját erejébe lépkezzem. Egy csónakban átvezettek a folyót, miközben lefejtetem ruhámról a sárga csillagot. A parton várt ránk a gyerek egykori dajkája. Az utcán paraszttokkal találkoztunk, tekintetük fennakadt a gyereken, aki minden pillantását megrezent. Meg sem csókolhattam, úgy kellett elválni. Pár szóval arra kértem a búcsúpercében, ne felejtse el, hogy zsidó és ha többé nem találkozunk, álljon bosszút értünk. Később megbántam szavaimat. Csak felkorbácsoltam vele a lelket és szavaim után két nagy könnyecsapó gurult végig rózsaszínű arcán.”

Ez a két könnyecsapó végig kísér bennünket a könyv további fejezetein.

Nehéz válogatni az élménykönyv szomorú élményeit közt. Az egyik megrendítőbb, mint a másik. Nézzük az alábbi.

A szerző megírja egy budapesti orvos esetét, aki bejön hozzá kötözésre.

„Koromfekte szemében a közelemtől jobb napjai égtek. Amikor megjelent a kötözés szobában, gennyes seibein az rothadó testén egy szakadt hálóing volt. Nézetem őt és cukorpapírbot vagdalt szalaggal betekertem gyógyhatatlan seibeit. Még így is szörnyűséges seibeivel rongyjaival nagy úr benyomást tett rá, aki széles mosollyal köszönt meg a kötözést és kacintásával azt fejezte ki jól tudja, hiszen ő is orvos, hogy helyzete reménytelen.”

Mit ragadjunk ki e dokumentum könyvből? Beszéljünk talán a temető emberekről, azokról, akik húsz halott elhantolása után egy szelet kenyeret kaptak.

Említsük meg azt a temetőembert, aki betegesen kerül az orvoshoz s így könyörög: — Doktor, gyógyíts meg! Ha talpraállított, főúri temetőt rendezek neked. Arca felélel fogsz fektetni és nem kell együtt szoronganod a többiekkel.

„A táborban nem sirtak”

Ez a könyv címe. Nem sirtak a táborban, mert a táborban nem élt, nem küzdött, nem reagált az ember. A szíve ernyedett volt és a megváltó sírás sem kereszte fel.

Izrael szabad országában, saját fészünk egyik mellék-sarkában összeszortult szívvel olvassuk e könyvet

L. Miron Esoter

Móra Ferenc levelet írt...

"a ruszinszkói zsidók... ma már világi képviselői a magyar kulturának"

Írta: F. Fürth Margit

Három fiókja és hat rekesze van az íróasztalomnak, tele dossziékkal, kisebb és nagyobb noteszekkel. Már most tessék itt valamit megtalálni...

Hát kerestem-kerestem egy írást... És úgy jártam, mint mikor a lexikonban keressük valamire magyarazatot. Mondjuk: „süly” a címszó, amit keressünk és belebotlunk mindenféle érdekes tudnivalóba, fennakad a szemünk egyre: ni, ezt nem tudtam... Aztán, jaj, ha megakadunk például a Széchenyi családnál, csak győzzük a sok Bélát, Ferencet, Istvánt, mind szörnyen fontos valaki volt, mert hát a refrén egyre az, hogy „elnyerte az aranygyapjút”... S még jó, hogy emlékszünk az iskolában tanult mitológiából Jazon úri históriájára (amit napjainkban a híres angol, Robert Graves olyan „történelmi materializmus-sal” mesél el), — különben még visszalapoznánk az „aranygyapjú” címszóhoz és megint elvesztenénk a dzsungelben, amit kerestünk...

Igy akadtam rá az én saját külön dzsungelben érdekes levelekre nagy magyar íróktól: Babits Mihály, Kosztolányi Dezso, Mór János, Móra Ferenc, stb. leveleire. S hogy a zsidókat ne hagyjam ki, — felejtethetetlen Patai Józsefünk, Kiss Arnold, stb. mellett itt van Szomor Dézso levele is, aki inkább

mégis az előbbiekhöz tartozna, ha osztályoznánk.

Szomor... Így írta a nevét: ipsisilon „a szép vörös hajú kis zsidó fiú, aki voltam”, ahogy autobiografikus megjegyzésekkel tűzdelt írásában, a Nyugatban folytatásokban megjelent „Harry Russel Dorsan levelei a harcéről”-ben olvastuk. Ebben az írásában sok héber citátum is volt, mind-mind hibásan. Mikor befejeződött a sok folytatás, megeresztettem neki fatornyos hazámiból, Miskolcra, egy levelet. Figyelmeztettem, hogy, — ha megjelenik, amint jelezték, könyvalakban is, a Harry Russel Dorsan, ne legyenek benne a hibás elírások. Nincs másolatom a levélről — (nagy szemléltem az arra emlékszem, hogy pl. az énekek énekeit egyre „Sir Basirim”-nek írta, Sir Hasirim helyett. Ha csak egyszer, sajtóhibának vehetjük, de következetesen így: Sir Basirim volt.

Postafordultával jött a nehezen olvasható, szállás betűkkel írt válasz, amelyben a szavakból betűk hiányoztak; mintha gyorsírásból, úgy kellett kitalálni, mit olvassunk. Megszólítás nélkül, így:

Süly utca 2.
Nem szoktam levelezni, de Móra egy anyjával, aki így tud héberül! Hogy lehet ez? Honnan jött? Mit csinál? Talán tanítónő zsidó iskolában, holott ennél többet tud és jóval kevesebb is!

En csak most tanultam egy keveset héberül, egy nagy munkához, de már abbahagytam, mert reménytelen. Szeirim (ez szögletes, úgynevezett nyomtatott betűkkel, F. M.) ez lehet szörös ördög, és olyan patás erkölcsös embert jelent, amelyet a 2. Chr. 11. 15. említ.

Na, Isten vele, nagyon köszönöm. Ha majd feljön Pestre, üzenjen, mert szeretném látni, milyen az olyan nő, aki héberül tud. Ilyet még nem ismertem.

Szomor Dézso

Jóval később felkerültem Pestre, de, mint mondtam, mindig nagy szemléltem és nem jelentkeztem nála sem. Meg azért sem, mert én aztán igazán tudtam, milyen nagyon gyatra és csekély az én héber tudásom. A Szomor Emil barátnője útján (aki szintén falumbeli volt) tudtam, hogy Szomor megvettette akkoriban megjelent kis verses könyvet, a „Vágyak Végtelenét”, — de olyan más vizeken evezünk „az élet tengerében”. Regisztráltam, ha újra és újra előadták a Szomor dramát, — de a levélváltásról elfeledkeztem teljesen. S most előkerült. Hát kérem, mert stílus, írása jellemző és... mégis... Szomor!

Móra Ferenc levele mindegyikre más. Ezeket, — Kedves asszonyom, tegnapelőtt jöttem meg három hetes útból a tegnapi postámat már magam bontottam fel. Örülök, hogy az ön levele tegnap jött, mert így nem maradt felbontatlan, mint az a vagy két-

mert kettőt is írt nekem és minőket! — előkerestem, mert olvastam egy felszólítást, hogy akinek Móra levél van a birtokában, adja át a Móra múzeumnak. Ugy döntöttem, hogy nem adom át. Ha érték, pláne, muzeális érték, majd az örökösöim döntsenek. Hiszen, mint Arany János is írta: „én szegény költő vagyok, örökül hát nem sokat hagyok, legfőbb becsületem nevet”... Könyveket, leveleket...

A Móra betűl egészen mások, mint a Szomoré. Csak egyben hasonlítanak: nehezen lehet őket is olvasni. Oly igen aprók, hogy még nagyítóval is ki kell találni, mi betű akar lenni az a parányi vonal. Ha megszólalok is a hiúsáért, elárulom: az első levelet ártírtam gépbe, hogy megkönnyítsen a véle való dicsekvést... Ime:

ezek levele, amely rám vár és fellel, hogy hétéves hónapokig felbontatlan maradj.

A könyvet hazavittem, s le sem tettem az asztalra, addig, míg a végére nem értem, and velem ritkán esik meg. (Öt-hat könyvet szoktam egy éjszaka az élig felváltani az égy alá dobni.) Levele után itélve, azt hittem, zsidó művészt találok benne, s ez engem, a félegyház parasztot, aki gyerekkoromban sokat jártam „Cedár sátrai alatt”, mindig érdekelt; most különösen, mert a ruszinszkói zsidók közül jöttem, akik ma már világi képviselői ott a magyar kulturának. Könyve azonban sokkal többet adott nekem ennél. A kis pap Iza, Feri Flóra, özvegy Fülöpné: asszonyok, akiket én is ismerek, halálomkor, hol kivágtam ruhámban, asszonyomberek, s csak azután zsidók. Mindnyájuk életébe belefűzdült egy kicsit a szívem, mint minden ember boldogtalanságba, s a kis Iza bizonyosan soká fog kísérem.

Hogy milyen komolyan veszem az ön művészetét, bizonyítja, — önmagam előtt, — az, hogy ezt mindjárt meg is írom Asszonyomnak, holott éntőlem kevesen kapnak választ, azok is csak hónapok múlva. Nem közömbösségből, vagy hanyagságból, hanem, mert nagyon hajszolt életem ember vagyok, s nehezen jutok hozzá, hogy pár ezer levél tizedrészeire válaszoljak. Ime is fogok a könyvről, vagy a P. H.-ban, vagy a M. H.-ban, de már itt türelme kérem. Ha tizenhat cikket kell írnom, egy nagy hivatal vezetnem — könyvtár- és múzeummegszámláló — ma üres könyvha bolond gazdasszonya, s pár nap óta az orvosok is nyugatnak. De igyekezem mielőbb felhívni a figyelmet arra az íróra, akit ezután én is mindig elolvasok.

Igaz tisztelettel oszokolja a kezét öreg kollégája
Móra Ferenc

En a levél a „Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum, Szeged” papírján íródott majdnem négy teljes oldalon. A P. H. a Pesti Hírlap, az M. H. a Magyar Hírlap, a nagyszerű egykori Világ utóda, amely lapoknak állandó cikkirója volt Móra Ferenc. A könyv, amit beküldtem neki, akkor jelent meg, 1933-ban, a „Keresztúton” volt.

A második levelet otthon írta, hazatérve a szanatóriumból. Két oldalas a le-

vél, nagyon szomorú. A betegségről referál: „kínos, kíméletlen papírján íródott emelt pavilon nélkül és — miután hosszú időn át emeltem szemléte — elrendelte a pavilon lebontását és elhordását.

Amikor a következő nap elérkezett, egyetlen szót sem szólt. Néma maradt az ezután és az ezután következő napon is. Majd két napon át egyáltalán nem sem jelent. Amikor újra eljött, egy építézet, két kömvést és csak kisszámmú kíséretet hozott magával.

A kis csoport megállt a maga néma egyszerűségében pompázó mű előtt, mely munkájuk gyümölcse volt, s melynek tökéletességén nyoma sem látszott a nehéz verejtékes munkának, mintha Isten ajándékozta volna meg a természet minden szépségével.

Csak egyetlen apróság zavarta a monumentális tökéletes harmóniáját. A márványkoporsó méretben egy bizonyosfajta aránytalanság érzett. Ezen soha nem változtattak, nem nagyobbították, mert valóban, hogyan is lehetett volna a márványkoporsót nagyobbítani? De kihivta a szemek, megtörte a vonalak összhangját, harmónikus áramlásukat. És ebbe a márványkoporsóba volt zárva az ezüsttel ötvözött ólomkoporsó, s az ólomkoporsóban az ifjú herceg, s ropogant, káprázatos szépséges drága és halhatatlan okozója. De e pillanatban az alabástromkoporsó nem látszott többnek, mint kis négyzet, mely oda nem illően zavarta a Serelem Gyöngye fenséges látványát. Mintha valaki kis börtöndöt hullajtott volna a mennyek kristálytengerébe. A herceg gondolata merülten állt ott és sehol sem sejtette, milyen képzetelek rejtenek a hőnalka mögött.

Végül megszólalt. Rámutatott a márványkoporsóra és azt mondta: — Vigyék el innen ezt a dolgot!

Fordította:
MÁRTON ILONA

A SZERELEM GYÖNGYE

Írta: H. G. Wells

— KELETI MESA —

A gyöngy pompásabb, mint a legtündöklőbb kristálytiszta drágakő. A moralisták azt állítják, azért, mert egy élőlény szenvedése arán termett. A magam részéről erre vonatkozólag nem mondhatok semmit, mert engem nem ejtett rabul a gyöngy varázsa. Fátalos csillogása nincs rá semmi hatással. S nem tudom eldönteni azt az ősrégi vitát sem, vajon a „Szerlem gyöngye” kegyetlen történet-e, vagy a halhatatlan szépség egyszerű megéklése csupán.

Maga a történet és a körülötte folyó polémia egyaránt, jólismert a közepkori perza prózairodalom szakértői előtt. A mese rövid, de a témája körüli elméletek és fejtegetések a korszak irodalmának tekintélyes részét képezik.

Rendkívül sokat emlegették példabeszéd gyanánt a szép művészetek írástudói. Akadnak olyanok is, akik elfogadják valóságos tényként, mint meztelen, nyers igazságot.

A fenséges szerelmi történeteknek minden országek közül legtermékenyebb talajából. Eszakindióból származik. A tartomány csupa napstűs, csodálatos tavak, sűrű erdők és gazdagon termő hegyes-völgyes vidékek hazája. A távoli láthatáron megközelíthetetlen, örökké hófedte sziklaszirtek és méltóságos, telj néma hegyormok nyúlnak az égbe. Itt élt egy ifjú herceg, az ország ura, aki rátalált a leírhatatlan szépségű, gyönyörűséges, egyetlen lányra, akit királyi ölévé tett és akinek lába elé fektette a szívét. Szerelmük csupa öröm, édesség és remény, rendkívül, mindent legyőző csodálatos szerlem volt, ami felillmúlta, amit ember valaha a szerlemről álmodott.

Egy teljes éven át élvezték a csodálatos ajándékot, amikor az erdő sűrűjében mérges kigyó halálaramarta a hercegnőt.

fájdalom. Megdermedt és elnémult mélységes gyászában. Környezete attól félt, hogy megöli magát és nem volt fia, vagy fivére, aki trónját örökölje. Két nap és két éjjel, keresztbetett lábball arcraborúva, éltenszomjan feküdt a földön a pamlag előtt, melyen holt hitvese néma, gyönyörűséges teste pihent. Akkor, minth aki fogadalmat tett, csendben felkelt, evett és elrendelte, hogy a hercegő holttestét ezüsttel ötvözött ólomkoporsóba helyezze. Ezt a koporsót arannyal kivert, a legdrágább, illatos fából készült újabb koporsóba tette, ezt pedig díszesen faragott alabástromkoporsóba. S miatt a mű készült, a herceg ideje javarészt a kertben, a tóparton, a ligetben, lugásokban és a palota szobáiban töltötte, ahol olyan boldog volt és ahol eltávozott hitvese szépségére emlékezhetett.

Nem szaggatta meg könnyét, nem szórt hamut a fejére és nem öltözött zakaruhát, amint illét volna, mert szerelme túlnőtt a szerelenségeken. És egy bizonyos idő után végre újabból összehívatta tanácsosait és népét, s közölte velük terveit.

Megmondta, hogy soha többé nem érint asszonyt, gondolni sem tud rájuk, úgy határozott, hogy kiválaszt egy ifjút, örökbe fogadja és trónja örökösét felneveli, előkészíti a feladat betöltésére és az uralkodói kötelességek elsajátítására. De ő maga élete hátralévő éveit, minden hatalmát, erejét és gazdagságát arra szenteli, hogy drága, elköltözött hitvesének méltó emléket állítson.

Olyan emlékművet, mely szépségben, kecsességben és pompában felülmúljon minden más építményt, melyet valaha is emeltek, vagy emelni fognak, mely az idők végtelenségéig megőrizze egyedülálló, csodálatos

szépségét, melyet az emberek nagyraértékelnek, megbecsülnek, látása után vágyakoznak, s amelyért eljönnek a világ minden országából, hogy megbámulják és felidézzeik nevét és emlékét szépséges, elköltözött királyi öléjének. — És a síremléket — mondta a herceg — a Szerlem Gyöngyének fogjuk nevezni.

A tanácsosok és a nép egyetértettek a herceggel és ő hozzáfogott a mű megalkotásához.

Év évre múlt és a herceg teljes egészében kitűzött célja, a Szerlem Gyöngye építésének és ékesítésének áldozta magát.

Az építmény alapzatát élő sziklaköbe vajták olyan helyen, ahonnan — úgy tetszett — a világ minden hófödte hegyormja és völgye látható volt. Falvak és dombok, kanyargó folyó, a messzi távolban három nagyváros látszott oda. Itt helyezték el az alabástromkoporsót, egy, híres mesterek, tapasztalt szakemberek közreműködésével készült kupolatetős pavilonba, mely köré különös, csodálatos szépségű kővekből faragott oszlopokat, vésett falakat emeltek, óriási méretű, köböt alkotott ékszerdobozt dómkupolával, hegyes tornyokkal; olyan rendkívülisen szép, mint valami drága ékszer. A Szerlem Gyöngye tervrajza eredetileg nem volt olyan díszes, cikornyás, mint amilyenné a mű később lett. Eleinte kisebb-méretű, zártabb, egyszerűbb volt és az alabástromkoporsó faragott figurája virágok közt alvó gyermekre emlékeztetett. Az első kupolat ezüsttel szeggett zöld osempe borította, ezt később eltávolították, mert túlságosan egyszerűnek hatott, nem emelkedett ki

elégé a háttérből, nem látszott megfelelően nagyszabásúnak a herceg egyre tevélyesedő, növekvő elképzelései számára.

Ekkor azonban a herceg nem volt már az a gracióz ifjú többé, aki egykor gyönyörűséges királynőjét bálványozta. Férfivá érett, komoly, megfontolt, céltudatos férfivá, akit a Szerlem Gyöngye építésén kívül semmi más nem érdekelt. Hosszú évek fáradságos munkájával egyre újabb lehetőségeit sajátította el az ívboltozatok, falak és tartó oszlopok alkalmazásának. Az anyag felett nagyobb hatalma volt már, mint azelőtt, százfélé, különböző követ, színárnyalatot, színtelést ismert, amire kezdetben még álamban sem gondolt volna. A színek iránti ízlése egyre jobban kifejlődött, kiforrott, nem érdekelte többé a zománcozott-aranyozott csillogás, ami kezdetben annyira gyönyörködtette, a mizekőnyvekkévekkel kirakott szikrázása. Most már kék színezést alkalmazott mindenütt, olyat, mint az ég, nagy távolságokból érvényesülő, leheletszerű árnyalatokat, a sötét tónusok és opálos bírtok széles áradását, monumentális térhatásokat. Ő maga is személyesen résztvett a véseké, képek, mozaik-berakások és más, meszterköz gondos munkáját igénylő tevékenységben.

Egészen csinos dolgok voltak azok is — mondta a korábbi díszítőelemekről, melyeket félretett és más, kevésbé fontos épületekre használtatott fel, ahol nem zavarhatták a végleges terv rajzok koncepcióját.

Művészi ízlése egyre csillogott. Az emberek csodálkozással szemlélték, hogy a Szerlem Gyöngye mint alakul át a kezdeti

elgondolásokból emberfeletti, káprázatosan pompás nagyszerűséggé. Sefki sem tudta pontosan mire számított voltaképpen, de ilyen lélegzetelállító, fenséges műről nem is álmodott.

— Hihetetlen csodákra képes a szerlem — suttogták mindenfelé és a földkerekség asszonyai, bárki lett legyen is szerelmesük, beleszerettek a hercegre páratlanul hűséges odaadásért.

Az emlékmű főfolyósója az épület középpontján haladt keresztül s az innen nyíló kilátás volt a herceg legfőbb gondja. A bejárat belső nyílásából végigtekintette az óriási méretű oszlopos folyósócsarnokot, ahonnan rózsaszínű pillérek emelkedtek a pavilon tetőzete fölé, melyben az alabástrom-ravatal állt. A pompázatos díszítésű bejáratból a hóval fedett, méltóságos magányosságba emelkedő messzi csúcsokra látott. Oszlopok és oszlopívek, pillérek és folyósók szökeltek és löbögtek a csarnok mindkét oldalán tökéletes, messzsem hivalkodó pompájukban az égbolt magasságai felé, mint Isten jelenlétében némán várakozó ropogant arkangyalok az árnyékban.

Akik ezt a földalatti szépséget életükben először látták, szinte felmagasztosultak a gyönyörűségtől, majd megremegtek és szívük mélyéből jövő alázattal fejtehaljtottak előtte.

Maga a herceg is gyakran megjelent itt és mélyregeesen megindult lélekkel, de mégsem tökéletesen elégedetten nézte a kilátást. Ugy érezte, a Szerlem Gyöngye még nem teljes, még mindig van tennivaló, feladatát még nem hajtotta végre maradéktalanul. Alabástrom koporsó nagyobbítottatásokra adott utasítását régebbi változtatásokat újra visszaállított. Egy szép napon kijelentette, hogy az alabástromkopor-

ALEXANDER PARDY VISSZATÉR

Írta:
Theodor Glasscheib
REGÉNY

28

Alexander tiltakozott:

— A lila nem illik ebbe a képbe — mondta — a mély kivágás pedig egyáltalában nem.
— De a lila jól áll nekem és mi kifogásolni valót talál a ruha kivágásában? — kérdezte megütközve Huttererné.

— Asszonyom, a dekoltázs estére való, a festmény pedig reggelt mutat.

— De ha nincs kivágásom, nem érvényesül a gyöngysorom.

Alexander felsóhatott. Nehéz 500 dollárt megkeresni.

— Asszonyom — mondotta — gyöngysor és kivágás portréra való, de nem az én kompozíciómról. Sötétvörös selyemben fogom lefesteni.

— De az kővérít. Mondja, professzor úr, miért olyan szigorú velem, minden asszonnyal így viselkedik?

Alexander valami érthetlent dörögött és tovább dolgozott.

Amikor letette az ecsetet, Huttererné megkérdezte:

— Volna kedve engem hazakisérni?

— Sajnos, nem, dolgom van, jön még valaki.

— Egy hölgy? No, majd egy másik alkalommal — felelte Huttererné és könnyed mozdulattal megcsipette Alexander arcát.

Ez az úgy nem tetszik, morfondírozott magában Alexander.

— Asszonyom, pénzre volna szükségem, kérem, mondja meg a férjének, hogy küldjön nekem további kétszáz dollárt.

Ehhez nincsen szükség a férjemre. Majd elhozom — válaszolta Huttererné és beszállt az autójába.

Alexander így szólt Dorothyhoz:

— Fertelmes nőszemély ez a Huttererné. Az az érzésem, még bajok lesznek a kép körül.

— Miért?

— Mert a házaspár meg lesz döbbenve a képtől. Ugy festem le őket, amint látom és ez szörnyű.

Másnap Huttererné elhozta a pénzt. Mielőtt leült volna, észrevett az asztalon egy albumot.

— Látja, professzor úr, egy ilyen alaktól nem bagynám magam lefesteni.

— Miért? — kérdezte megbotránkozással Alexander.

— Mert aktot fest és mert zsidó.

— Honnan veszi, hogy a festő zsidó?

— Rubin tipikusan zsidó név.

Alexander nem válaszolt.

*

A festmény elkészült és Alexander meg volt elégedve magával. Igen, tökéletesen elemezte ezt a Hutterert, amint rövid lábain a kertjében áll és kejeig ajkán vastag szivarja csüng. Az asszony primitívsege hangosan kiáltott a képről. Sajnálta, hogy a festményt nem állíthatja ki egy kiállításon.

Néhány napig száradt a kép, majd Alexander levelet írt Hutterernének: a festmény kész, átveheti.

A házaspár megjelent. Alexander a kép elé vezette a férfit, akinek arca elkomorodott.

— Ez én vagyok? — kérdezte — és az lenne a feleségem? Nincs rendben a dolog. Másra gondoltam.

— Nem lehet változtatni rajta — válaszolta keményen Alexander.

— Nem változtatni kell, ön új képet fog festeni rólam.

— Hutterer úr, én a munkámat befejeztem és az rendelkezésére áll. Ez nem kereskedelmi áru, ami ha nem nyeri meg a tetszését, ki lehet eszerélni.

— Pedig én ezt a képet nem veszem át — jelentette ki határozottan Hutterer.

— Amint gondolja. Részemről a beszélgetést befejeztem.

— Helyes, de majd hallani fog az ügyvédemről!

— Mathilde — szólt Hutterer a feleségéhez — gyerünk. Súlyosan tévedünk, nem igazi festővel van dolgunk, hanem egy közönséges szemfényvesztővel.

Megsemmisítő pillantást vetett Alexanderre és feleségét karonfogva kisetett a lakásból.

Alexander lemosa a kezéről a festéket.

*

Alig múlt el egy hét és levél érkezett dr. Max Grad bécsi ügyvédőtől.

„Igen tisztelt Uram!

Megbizom, Karl Hutterer úr megbízásából a következőket hozom szíves tudomására.

Hutterer úr megrendelt önnél egy festményt, amely ügyfelemet villája kertjében a kiválasztott skicc szerint ábrázolta volna a feleségével együtt. Önök 500 amerikai dollár tiszteletdíjban állapodtak meg, amelyre ügyfeleim háromszáz dollárt már lefizettek.

A készített kép, sajnos, nem felel meg a kikötött feltételeknek, ügyfeleimre egyáltalában nem hasonlítanak a lefestett személyek. Ezenkívül a kivitelezés teljesen laikus és nem éri

el azt a nívót, amit egy akadémiai képzettségű festőtől el lehet várni.

Ügyfeleim tehát elutasítják a kép átvételét és a lefizetett összeg visszatérítését követelik.

Ha a professzor úr a háromszáz dollár visszafizetését megtagadná, úgy kénytelen leszek az összeget peres úton behajtani.”

Alexander elhatározta, a levélről nem tesz említést Dorothyknak. Teljesen tanácstalanul állott. Mit tegyen? Soha nem volt még dolga bíróságokkal, vagy ügyvédekkel.

A keresetlevél csak ösz felé érkezett meg. Alexander zsebetette a hivatalos iratot és felkereste Richtert.

— Julius, ügyvédre van szükségem. Van neked ügyvéd-ismerősöd?

Richter átolvasta a periratot és felkiáltott:

— Pardy, ingyenes reklámot kaptál, egyenesen örülhetsz a dolognak. Egyébként Hutterer nagy dísznő. A bárból jól ismerem ezt a típust. Annak idején tiltakoztam is előtted, hogy ilyen alakok előtt zongorázzam. Ami az ügyvédet illeti, ajánlani fogok neked egyet. Nem neves ember, még fiatal, de érti a dolgot. Amikor megnyitottuk a bárt, még nem volt engedélyünk. Nos, egy este, amikor a helyiség tele volt vendégekkel, megjelent egy városi tisztviselő és be akarta zárni a lokált. Főnököm tiltakozott, mire az ember megfogdította a tenyerét:

— Látja, ahogy itt nem nő szőr, úgy maga sem fogja soha sem megkapni az engedélyt. — Erre az egyik asztaltól felkelt egy fiatalember és mézes-mázos hangon így szólt: — Uram, ismételve meg, amit mondott, bár tulajdonképpen felesleges, mert többen hallottuk. Van elegendő tanu. — Ki ön? — kérdezte a tisztviselő. — Ennek a bárnak vagyok az ügyvédje — hangzott ártatlanul. — Figyelmeztetem, hogy az ímént visszaélt hivatali hatalmával és félrevezette ügyfeleimet, mert a tenyerével jelezte, hogy a határozat ellen nincs fellebbezésnek helye. Ez hamis. A törvény értelmében a felet fel kell világosítani a jogairól. Ezt elmulasztotta és ezért fel fogom jelenteni. A tisztviselő megszeppent, dadogni kezdett: — Én csak a küldetésemnek tettem eleget... — Rendben van, hát akkor zárja és pecsételje le a helyiséget! — Ügyvéd úr — mondta dadogva a tisztviselő — most elmegyek, kérem, nyújtson be kérvényt az engedély ügyében. Majd meglátjuk, el lehet-e intézni? Ezzel a dolog be is fejeződött.

— És az ügyvéd?

— Az esti bevétel felét kapta, meg is érdemelte.

— Átadom neki az ügyemet.

— Világos.

Dr. Hans Hackenak hívták az ügyvédet, akit Alexander a barátja kíséretében keresett fel.

— Ismerem az ellenfél ügyvédjét, dr. Gradot — mondta dr. Hacke. Egyszer már volt vele dolgom, valami piszkos siber-ügyben. Nem kellemes kolléga. Rá kellett üssék az ujjaira. Nagyon rámenős ember, de jogi képzettsége hiányos.

— Mit is írt dr. Grad a keresetlevelében? Hogy a kép nem felel meg a művészi követelményeknek... hogy dilettáns munka... az alakok nem hasonlítanak az eredeti személyekre... a villa helyett a festő összeomlott parasztvískoló ábrázolt...

— Professzor úr — mondta dr. Hacke. — Ne lepődjék meg, ha a periratomban, melynek másolatát majd beküldöm, egyelőre nagyon mérsékelt hangot használok. A nagy ágyúkkal a szóbeli tárgyalás során fogunk jönni.

Szeptember 28-ára volt kitűzve az első tárgyalás. Már harmadik napja esett és a teremben ázott kabátok, kalapok utálatos szaga terjengett. A bírónak rossz kedve volt, erős nátha kínozta. A sorra kerülő aktacsomóról kiküldte:

— Hutterer contra Pardy!

A felek jelentkeztek. A felperesi ügyvéd felolvasta a keresetét, követelte az előlegként fizetett háromszáz dollár és tőke után számított ötszázalékos kamatok, valamint a perköltség megtérítését.

Dr. Hacke írásban nyújtotta át védekezését.

A perfelvétel csak percekig tartott. Az érdemleges tárgyalási határnapot három héttel későbbre tűzte ki a bíró. De a második tárgyaláson sem történt lényeges. Egyelőre formális kérdéseket tisztáztak. Azt, hogy szabad-e dollárértéket a napi kurzus szerint számítani, vagy pedig a fizetés napja szerinti árfolyam érvényes. Mivel időközben az osztrák korona a súlyos infláció következtében fantasztikus gyorsasággal elértéktelenedett, a fizetés napjára számított osztrák koronaösszeg ma már nevéstégesen kevésnek tűnt. Ezt a felperes nem akarta elfogadni. Kijelentette, hogy inkább visszavonja a keresetét és lemond a képről is. Szünjön meg a per.

— Azt nem! — kiáltott fel dr. Hacke. — Ellenkövetelést támasztok a kikötött hátralékos kétszáz dollár erejéig. Azonkívül a bíróságnak egy másik kérdésben is döntenie kell: vajon megfelel-e az igazságnak a felperesi állítás, hogy Alexander Pardy professzor úr festménye nem rendelkezik művészi értékkel?

A bíró egyeztetni próbálta a feleket, de nem sikerült. Mély sóhajással hozta meg a végzését, mely szerint Alexander műtermében személyesen fogja megtekinteni a per tárgyat alkotó képet.

Néhány nap múlva a schafbergi lakásban megjelent a bíró, akit dr. Schwarz kísért, a bíróság állandó művészeti szakértője.

Alexander bemutatta a képet. A bíró és szakértője szótlánul szemléltek a Hutterer-házaspárt ábrázoló festményt. Nem nyilatkoztak.

Az április 4-iki tárgyalás előtt dr. Hacke a festményt elvitette a bíróságra és meghívta a Wiener Tagblatt egyik riportert.

— Professzor úr — mondta dr. Hacke — ma érdekes lesz a tárgyalás.

— Csak nem akar cikkeket iratni? — kérdezte megütközve Pardy.

— Dehogyan nem! Eppen ezt akarom. Használni fog önnek.

A peres felek már korábban bejelentették ellenőrző szakértőiket. Dr. Grad, Friedrich Zelinka műkereskedő-szakértőt idéztette be, Alexander pedig professzor Anton Thalheimet, a Szépművészeti Akadémia tanárát.

A bíró ezúttal nyomban a tárgyra tért és beszélt a felperesi szakértőt.

— Zelinke úr, ön most leteszi az esküt és megtekinti ezt a képet. Legyen szíves majd megmondani nekünk, vajon megítélése szerint a kép művészi munka-e, vagy sem?

Zelinka hosszasan vizsgálta a festményt, közel lépett, majd eltávolodott.

— Kétségtelenül vannak benne művészi nyomok, de általában laikus munka.

— Milyen szabályok szerint döntik el egy festmény művészi értékét? — kérdezte Hacke ügyvéd.

— Nehéz ezt megmondani — hangzott a válasz — nincsenek határozott szabályok. Sok tekintetben az ízlés dönt.

— Annak ellenére, hogy önnek nem tetszik a festmény, — mert nem ízlése szerint való, szakértő úr, feltehető, hogy másnak tetszik?

— Feltehető!

— Ebben az esetben az a szakértő, akinek ízlése szerint való a kép, művészi értéket láthat benne?

Zelinka egy percig habozott a válasszal, aztán bizonytalanul kimondta:

— Igen!

— Ennyi számomra elegendő is, kérem, bíró úr, legyen szíves a szakértő választását jegyzőkönyvbe foglalni.

A bíró megkérdezte:

— Grad ügyvéd úrnak van kérdése a szakértőhöz?

— Nincs! — mondta elégedetlen hangon a felperesi ügyvéd.

Most Anton Thalheim professzor-szakértő lépett a bírói pulpitus elé. Hajlott hátú, apró emberke volt, erősen kopasz, orrán nikkkelkeretű szemüveggel, mely spirituálisá tette az arcát.

— Tanár úr — kezdte el a bíró —, az eskü letétele után, legyen szíves, mondja el objektív véleményét erről a festményről.

— Tanácselnök úr — válaszolta Thalheim professzor — lehetetlen kér tőlem. Nem adhatunk soha objektív véleményt. Mert, amit mondani fogunk magán viseli a szubjektivitás nyomait. Legfeljebb azt ígérhetem meg önnek, hogy legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint fogok itélni.

— Köszönöm, professzor úr — mondta a bíró — kérem, legyen szíves megtekinteni a képet és aztán megmondani: művészi alkotásnak tekinti-e?

Néhány perc telt el, amíg az akadémiai tanár megszólalt:

— Igen. A kép függőleges és vízszintes elemek általunk tanított harmónikus elhelyezést mutat, amely a festészet alapja.

Dr. Grad:

— Az alperesnek azt a megbízást adták ügyfeleim, hogy őket a képen felismerhetően ábrázolja: Ez nem történt meg. Ügyfeleim előadása szerint a kép kivitelezése is laikus kézre mutat.

— Ez helytelen megállapítás — magyarázta az öreg professzor. — Egy kölni képiállításon valaki azt mondta a modern festőknek: „Csirkefogók”. Laikusok véleményére nem adhatunk. El kell ismer-nünk, hogy a per tárgyat képező képen önálló, új törekvéseket látok, melyek modernségre azonban semmit sem von le a kép művészi értékéből. A festőnek nem feladata mindig „szép” képet festeni. Ami pedig a hasonlóságot illeti, engedjék meg, uraim, hogy kijelentsem: a művész nem készít fotográfiát. Ha Grad ügyvéd úr ügyfelei fényképszerű hasonlóságra helyezték súlyt, akkor helyesebb lett volna fényképszerű fordulniok.

Ezzel Thalheim professzor kihallgatása be is fejeződött. A bíró rövid szünetet rendelt. A felek kitérdültek a folyósóra, ahol Hacke ügyvéd megjegyezte:

— Nem vitás, hogy Thalheim mondanivalójának nagyobb súlya volt, mint Zelinkának. Szerencsénk volt vele.

— Tappeiner intézte el az akadémián — mondotta mosolyogva Alexander —, hogy őt küldjék ki szakértőnek. Thalheim azonban megvesztegethető, nála nincs protekció.

(Folytatás pénteken)

Hic
Az elmű
1948 má
pénteki na
gos izraeli
mintha nem
történelmet
gezte min
ját. Ugya
Jaffa hatá
város lerö
tek a meg
állam önké
kik az ors
frontján ó
állandó k
önkéntesek
hadsereg
már nagy
meg az or
ségéhez ve
lyet a hős
sebesültek
ítatott át.
Ezen a n
ban Eljáhu
nut megbí
későbbi el
nagykövete
tatási hiva
tóját, Cvi
írtattal az
minisztériu
melyben a
mány kért
ült Allamo
„State of
dó államot
Tel-Avivból
pott, amell
menesztett
kit a küll
előcsarnoká
meg utolé
utasítás é
tették ki
szöveget S
„Izrael álla
Ezt a se
javított ol
Washington
tárban őrz
Az állan
szertartása
nem nagy
ben 35 per

Hoc
A
„Dá mé
átá holcch
honnan jöt
— az atyák
dásainak
ilyenkor a
Napon az é
de különös
kötelezi.
Tudunk
nan indult
szelött és

1948 má
pénteki na
gos izraeli
mintha nem
történelmet
gezte min
ját. Ugya
Jaffa hatá
város lerö
tek a meg
állam önké
kik az ors
frontján ó
állandó k
önkéntesek
hadsereg
már nagy
meg az or
ségéhez ve
lyet a hős
sebesültek
ítatott át.
Ezen a n
ban Eljáhu
nut megbí
későbbi el
nagykövete
tatási hiva
tóját, Cvi
írtattal az
minisztériu
melyben a
mány kért
ült Allamo
„State of
dó államot
Tel-Avivból
pott, amell
menesztett
kit a küll
előcsarnoká
meg utolé
utasítás é
tették ki
szöveget S
„Izrael álla
Ezt a se
javított ol
Washington
tárban őrz
Az állan
szertartása
nem nagy
ben 35 per

1948 má
pénteki na
gos izraeli
mintha nem
történelmet
gezte min
ját. Ugya
Jaffa hatá
város lerö
tek a meg
állam önké
kik az ors
frontján ó
állandó k
önkéntesek
hadsereg
már nagy
meg az or
ségéhez ve
lyet a hős
sebesültek
ítatott át.
Ezen a n
ban Eljáhu
nut megbí
későbbi el
nagykövete
tatási hiva
tóját, Cvi
írtattal az
minisztériu
melyben a
mány kért
ült Allamo
„State of
dó államot
Tel-Avivból
pott, amell
menesztett
kit a küll
előcsarnoká
meg utolé
utasítás é
tették ki
szöveget S
„Izrael álla
Ezt a se
javított ol
Washington
tárban őrz
Az állan
szertartása
nem nagy
ben 35 per

Hidegháború Algéria fölött

Irta: Politicus

Az elmúlt péntekre kitűzött eviani béketárgyalások helyett bombák robbannak Párizsban és Algírban. A francia kormány és az FLN köréi egymásra hátrítják az eviani békekonferencia elnapolásának okát. A főkapadály látszólag a tárgyalások jellegének és az FLN pozíciójának meghatározásában rejlik. A francia kormány tudvalevően a hadviselő félnek tekinti az FLN-t és nem az algériai népet egyedül és kizárólagos képviselőnek. Már pedig a lázadók közt a kizárólagosság elvéhez és nem a hajlandó hozzájárulni ahhoz, hogy Párizs más, konkurens-szervezetekkel folytatson párhuzamos tárgyalásokat a territorium jövőjéről. Tulajdonképpen a Meszali Hadzs vezetése alatt álló MNA (Mouvement National Algérien) szervezetről van szó, amely elsőnek bontotta ki a hat évvel ezelőtt az algériai muzulmán lázadás zászóját, de nem csatlakozott az FLN-hez.

Nemcsak szervezeti, hanem politikai különbség is van a két tábor között. Az MNA nyugati orientáció és a Franciaországgal való szoros együttműködés híve, míg az FLN egyre inkább a Nyugat-ellenes neorealizmus vizein evez. Ebben az életében rejlik az algériai béketárgyalások legfőbb nehézsége. Bár az

FLN táborában is különböző irányzatok vannak, de valamilyen megegyezésnek a kizárólagos jogának követelésében és minden más konkurencia, főleg az „áruló”-nak bélyegzett MNA minden tárgyalásból való kizárásának törekvésében.

Igy jogosnak tűnik az a vád az FLN ellen, hogy nemcsak teljes önállóságot követel Algéria részére, hanem totalitárius egyeduralkodó is a maga számára. A vitázó felek azonban korántsem állnak egyedül az algériai béke körüli csatározásban. Mögöttük állnak a hidegháborús hatalmak, amelyek a maguk harcait vívják nemcsak Algéria, hanem a Földközi tenger medencéjének jövőbeni politikai-stratégiai státuszát.

Mint ismeretes, Bourgiba tuniszi elnök újította meg az utat az algériai béketárgyalások felé. Ez az út előbb Párizsba, de Gaulle elnökhöz vezetett, majd Rabatba, Marokkó fővárosába, ahol a jelek szerint sikerült Bourgibának „hármast” egyezséget létrehozni a Haszan marokkói királlyal és Ferhat Abaszszal, az algériai lázadók miniszterelnökével a „Maghreb”-politika alapjain, amely nyugati orientá-

cióju arab tömb létesítését irányozza elő Tunisz, Marokkó és az önálló Algéria részvételével.

Tulajdonképpen ez az alapja de Gaulle békeprogramjának, amely biztosítani kívánja a Nyugat befolyását és Franciaország érdekeit a Földközi tenger és Északafrika nyugati részében, illetve kizárni annak lehetőségét, hogy az önálló Algérián keresztül szovjet-behatolás és nasserizmus martalékává váljon ez a nagyfontosságú körzet. Bourgiba is érdekelve van ebben és feltételezhető, hogy Haszan marokkói király is, Ferhat Abasz azonban, ha egyenlőre közel is áll a nyugati orientációhoz — nem elég erős és nem elég önálló ahhoz, hogy egymagában döntse el az FLN politikáját. Az általa vezetett mérsékelt csoport erős ellenzékkel áll szemben, amelynek magatartását Moszkva, Peking és Kairó befolyásolja nagy mértékben.

Bourgiba ezért nagy körültekintéssel járt el, amikor elindult az algériai béke egyengetésének útján. Mialatt Párizsban de Gaulle-lal tárgyal, tájékoztató kapcsolatot tartott a Szovjetunió nagykövetével. Előzőleg engesztelő lépéseket tett Nasser felé az Arab Liga keretén belül. Így akarta semlegesíteni Moszkvát és Kairót az algériai béke ügyében. Másfelől fián keresztül, aki tuniszi nagykövet Washingtonban, Kennedy amerikai elnököt is tájékoztatta Bourgiba párizsi és rabatti tárgyalásairól. Sőt, feltételezhető, hogy a tuniszi elnök akcióját Kennedy bátorította.

Egy ideig úgy látszott, hogy Bourgiba széleskörű diplomáciája eredményre vezet. Moszkva hallgatóság semlegességet mutatott, Nasser pedig látszólagos hozzájárulást adta az algériai béketárgyalásokhoz. De közben Moszkvában, Pekingben és Kairóban jártak az FLN kormányának különböző tagjai. S e látogatásoknak eredménye az volt, hogy megerősödött a lázadók kormányában a szélsőséges és Nyugatellenes tényező befolyása a Bourgiba tanácsára hajló mérsékelttel szemben.

Az FLN-kormányának a hatalmi tömbök hidegháborújának pontjává alakult. A lázadók kormányának külisszái mögött dül teljes erővel a hidegháború, melyben már nem is Algéria önállóságáról van szó, hanem Északafrika és a Földközi-tenger stratégiai jövőjéről. Moszkva, Peking és Kairó mindenképpen meg akarják akadályozni, hogy a Moghreb-államok tömbje a Nyugat oltalmá és befolyása alá kerüljön — még azon az áron is, hogy folytatódik az algériai háború és eltörlődik az algériai béke napja.

Az eviani konferencia elnapolása tehát azt jelenti lényegében, hogy a szélsőséges neutralista elemek kerekedtek felül az FLN-kormányában, azon elemek, amelyek ellenzik Bourgiba Moghreb-tervét és azt a gondolatot is, hogy francia-arab koodominium alakuljon a Szaharában.

Az algériai béke körül dúló hidegháborúnak ebben a fázisában lépett előtérbe Washington. Eddig ugyanis mit sem hallott a világ az Egyesült Államok szerepéről Algéria ügyében. S ha volt is valamilyen szerepe az amerikai diplomáciának a dolgok eddigi alakulásában, az a külisszák mögött történt, gondosan kerülve minden amerikai beavatkozás látszatát. Most azonban, hogy a keleti tömb befolyása alatt teljesen bizonytalanná vált az algériai béke esélye, indokoltnak látszik az Egyesült Államok kormányának, hogy nyilván beleszóljon a küzdelem-

CSAK SEMMI PÁNÍK, SEMMI RÉMÜLET

Irta: Jámbor Ferenc

Al böhhál...! Három szóvirágból áll a népszerű izraeli szólamcsokor.

Al böhhál — csak semmi pánik, szavánut — türelem, kitartás, jhje tov — jó lesz, jó lesz, nem lesz semmi baj.

Gondolom az egész csokort kell most átnyújtani az ország közvéleményének: nem kell megrémülni, türelem, majd csak jó lesz.

Persze, nem szabad a retentenes kémkedési botrányt elbagatelizálni, de el sem szabad túlozni. Nem jelent ez jövátételment veszedelmet. Olyan kém nem született még a világra, aki el tudna veszejteni egy egész országot, vagy akár csak romlásba is dönteni.

Az sem igaz, hogy „ez csak nálunk történhetik meg”. Ez is egy divatos szóvirág, az első csokorral ellentétben, nem az optimisták, hanem a pesszimisták ajkain virágozik.

Mi az, hogy „csak nálunk”? Hát Reál alezredes, aki az osztrák-magyar hadsereg kémelhárító főnöke volt és eladta a monarchia háborús felvonulási tervét az orosz vezérkarnak? És dr. John, Nyugat-Németország kémelhárító főnöke? Aki titkaival együtt átszökött Kelet-Németországba, aztán a kelet-németországi titkokkal viszszaeszközött Nyugat-Németországba és most börtönben ül?

És Burgess, meg McLean, a két volt oxfordi diák, az angol külügyminisztérium amerikai osztályának vezetői, az osztály összes titkai nak tudói, nem szöktek-e át a titkokkal együtt Oroszországba? Azonfelül még le sem tudta leplezni őket az angol titkos szolgálat. Szökésükkel ők maguk hozták nyilvánosságra bűnüket. Vagy az atomtulósok, dr. May, meg dr. Fuchs, akik olyan közel ültek napjaink legmélyebb, legrejtvesebb és legveszedelmesebb titkaikhoz, az atomok belső szerkezetéhez és annak békés és háborús felbontásához?

Vagyis nemcsak nálunk esett kémkedés bűnébe magas állású katona.

Al böhhál — tehát. Nem igaz, hogy az ország romlott, hogy az ország erkölcsi lezülletett. A kém romlott, a kém erkölcsi züllött.

A kém csak úgy, mint a költő, nem lesz, hanem születik. Önálló ország vagyunk, önálló nép, születik hát nekünk halász, hajós, időjós, biológus, festőművész és — kém.

Kémnek lenni alighanem bizonyos lelkiállapot. Vegyük csak például Trebitsch-Lincobnt, a világhírű magyar-zsidó színhámost: már anglikán püspök volt, már az angol alsóház tagja. Azt hiszi valahai, hogy erre abbahagyta már a színhámost? Szélmásos és kém nem olyan valaki,

be és latba vesse befolyás-erősíteni az amerikai intervenció a Nyugat-ellenes erővel szemben. Kérdés azonban, hogy mi az amerikai politika távoli célja ezzel az intervencióval: a nyugati irányzatú Moghreb terv ügyének határozott támogatása, vagy hasonló semlegesség biztosítása Algériában, mint amit Laosz esetében pártfogol Amerika és Anglia?

Nincs kizárva, hogy az algériai béke ügyének alakulására kihatással lesz Laosz ügyének tömbközi rendezése olyan semlegesítés alapján, amely Kennedy és Chruscsev garanciáját is magán viseli.

aki egyszer csinál egy nagy bravurt és aztán tiszteletben öszül meg. Trebitsch-Lincobn, amikor már semmi sem hiányzott neki: sem pénz, sem dicsőség, sem méltóság, amikor Angliától mindent megkapott, német kém lett. Mert kémnek született.

Igaz, hogy a biztonsági szervek nem voltak Jisráél Beerrel szemben elég óvatossak. Minket azonban a dolgok rendje szerint könnyebb becsapni, mint az angolokat, az amerikaiakat, vagy az oroszokat. Könnyebb azért, mert nem nőttünk fel együtt. Sokkal kevésbé ismerjük egymást, mint azok az angolok, akik együtt jártak egy évfolyamon Oxfordban, vagy Cambridgeben, vagy együtt voltak gyerekek valamelyik londoni külvárosban.

Most lassan kiderül, hogy semmi sem igaz. Sem Jisráél, sem Beer, sem doktor, meg katonai akadémia, talán még az sem igaz, hogy — zsidó.

Am, milyen könnyű becsapni a félrevezetni.

Talán látta néhány olvasónk az Ohel-ben azt a szindarabot, amelynek címe valahogy így hangzana magyarul: *Ki ismeri a tejszót?* Meg sem tudott melegegdeni ez a szindarab, már is le kellett venni a műsorról. Német író írta, nem is volt rossz darab, csak nem nekünk való. Arról volt benne szó, hogy valaki évekkal a háború után vergődött haza falujába. Ott már halottnak nyilvánították hivatalosan. Biológiai-ig ugyan élt, de statisztikailag meg volt halva. Fantom lett belőle. Elő fantom. Munkát nem kapott, lakáshoz nem juthatott, mindenkit: hivatalnokot, polgárt rémület fogott el, ha felbukkant valahol. Csak egy helyre menekülhetett — az örültek házába. Csak oda juthatott Németországban olyan ember, aki elvesztette a személyiségét.

De itt, nálunk? Itt nálunk fordítva van. Itt senki meg nem értette a darabot. Itt, aki a semmiből bukkant fel, aki fantom volt, üzött vad valamelyik antiszemita édesben, aki hamis személyiségben, hamis iratokkal büdösött, egyszerre valódi kézzel fogható lényvé változik. Még az is, aki csal, meg hazudik. Bevisz két tanút a népesedési hivatalhoz, akik bizonyítják, hogy Silberherz Armin — bár lehet, hogy sohasem hívták úgy. Még az is megtörténhetik, hogy a két tanu megesküszik arra, hogy a szóbanforgó ember érettségizett, hogy orvosi diplomája van. Többször jogosan esküsznek a tanuk, de megesküszik az is, hogy néha hamisan...

Vagyis minket könnyebb becsapni. Azt mondja va-

laki: én vagyok Beer, én vagyok Jisráél, filozófiai doktorátusom van, katonai akadémiát végeztem, hadtestparancsnok voltam a spanyol polgárháborúban. Az má jés?

Hogy furcsa ember volt? Nem tett rossz benyomást. Az embereknek általában szimpatikus, ha valaki elűt a szokásos tipustól. Ha érdekes... Minden furcsaságát itallal, növel, adósságokkal szemben, egy szóval ütöttek el: *bohém*, vagy két szóval: *bécsi bohém*. Azt is mesélte, hogy színiakadémiát is végzett. Színi, meg katonai akadémia igazán olyasmí, mint egy Ferenc József koráról szóló hollywoodi film.

Mindez menti valahogy a biztonsági szolgálat késését. És dicséretükre szól, hogy végül mégis leleplezték.

Érdekes, hogy a hivatásos, a tanult katonáknál nem tudott bizalmat kelteni. Jigál Jádín, Lászlón, Mose Dáján bizonyos fenn-tartással kezelte Jisráét Beert és nem engedték minden akcióhoz hozzányulni. Olyan vezetői a hadseregnek, akik nem tanult katonák voltak, hanem intuitióból, invenció által lettek hadseregvezetők, könnyebben tévedtek megítélésében.

Van valahol a régi zsidó irodalomban — talán a Tal-mudban? — egy jogi vita. Valakire rábíznak egy értéket, hogy adja át egy harmadiknak. Mikor nagyobb a felelőssége, ha elvesztette, vagy ha ellopták tőle? A döntés úgy szól, ha elvesztette. Mert ha elvesztette, csak az ő gondatlansága és hanyagsága okozta a bajt. Am, ha ellopták tőle, akkor lehet, hogy kevésbé volt gondatlan. Nemcsak az ő intelligenciája volt vétkes, hanem egy elienséges intelligencia is, mely ellene dolgozott. Jisráél Beernek magasfokú intelligenciája volt a becsapásra, ez az oka, hogy olyan későn leleplezték le.

Első kihallgatáson azt mondotta Beer, hogy nem pénzért, hanem ideológiai okokból lett kém.

Sokféle kém van. Más az, aki saját országa javára kémkedik, aki meg akarja menteni honfitársait és országot veszedelemtől, csapástól és más az, aki hazája ellen kémkedik. Az nemcsak kém, hanem áruló. Más az, aki pénzért áruló és más az, aki ideológiából. Talán még súlyosabb az, aki ideológiából áruló. Mert aki pénzért árulja el hazáját, az nyomorult gonosztevő, züllött alak, az emberiség sörpédke. De ideológiából, meggyőződésből veszedelmezni polgártársai életét, hazája gyermekeinek épségét — az súlyosabb bűn, mert nem morálisan teszi, hanem olyan valaki, akinek talán épp az erkölcsi érzéke. Lehet ilyen bűnt elkövetni és lehet menteni, ha olyan országban történik, amely diktatúra, zsarnokság alatt szenved, amely veszedelmet hoz az ország lakosaira.

De demokráciában — és Izráél demokratikus ország — más fekvettek vannak az ideológiai harcra, mint az árulás: a szó és a toll fegyvere. A szóoki emelvény, az újságok hasábjai, a választási és parlamenti harc.

Mindezek az utak nagyon is nyitva voltak e tragikus kémkedési botrány hőse előtt.

Honnan - hová...?

Apróságok az állam születéséről

„Dá meájin bátá ulean átá holch” — tudd, hogy honnan jöttél és hova mész — az atyák és bölcsek mondásainak ez a szakasza éppen a Függetlenségi Napon az egész zsidó népet, de különösen az izraelieket kötelezi.

Tudnunk kell, hogy honnan indultunk el 13 évvel ezelőtt és mire vittük...

1948 május 14-ike forró pénteki nap volt. Az átlagos izraeli munkásember, mintha nem is tudná, hogy történelmet csinál — végezte mindennapi munkáját. Ugyanakkor azonban Jaffa határában az arab város lerohanására készültek a még nem létező zsidó állam önkéntes katonái, akik az ország valamennyi frontján őrhelyükön álltak állandó készenlétben. Az önkéntesekből álló zsidó hadsereg eddig a napig már nagy távolságot tett meg az ország függetlenségéhez vezető úton, amelyet a hősi halottak és a sebesültek százainak vére itatott át.

Ezen a napon New-Yorkban Eljáhu Ejlát, a Szochnet megbizottja — Izráél későbbi első washingtoni nagykövete — a tájékoztatói hivatal mai igazgatóját, Cvi Zindert egy okirattal az amerikai külügyminisztériumba küldte, amelyben az ideiglenes kormány kérte, hogy az Egyesült Államok ismerjék el a „State of Jewish”-t, a zsidó államot. Később Ejlát Tel-Avivból táviratot kapott, amellyel külön futárt mentesített Zinder után, akit a külügyminisztérium előcsarnokában sikerült meg utolérni. A távirati utasítás értelmében javították ki a helyszínen a szövöget State of Israelre, „Izraeli állam”-ra.

Ezt a sebtében kézzel kijavított okmányt ma a washingtoni állami levéltárban őrzik.

Az állam kialakításának szertartása a tel-avivi Múzeum nagytermében, összesen 35 percig tartott. Ez-

alatt a 35 perc alatt valóra vált a kétezer éves szét-szórásban élő zsidók álma, létrejött az önálló és független Izrael állama.

A szertartás helyét és időpontját illetően szigorú cenzurát rendeltek el a hatóságok, mert egyiptomi bombatámadástól tartottak.

Jeruzsálemben, Izráél körülrárt fővárosában, ahol gyerekek, öregek, férfiak és nők körműszakadtáig harcoltak a barikádokon, — nekemem tudott Izráél államának kikiáltásáról, amelyet később a Hágán rádiója, Telem Sámir Boáz közlött az ország lakosságával. Jeruzsálemben ugyanis nem volt villany és így nem működtek a rádiók sem. A biztonsági emberek legfőbb gondja ezen a napon 14—15 éves fiúkból álló, úgynevezett ifjúsági brigádok („G'dudéj álumim”) megszervezése volt, akiknek helye len harcos feladata a sánccs és az erődítmények építése volt.

Ezen a reggelen futott be a tel-avivi kikötőbe az első hajó, amely szétszedett állapotban a hadsereg első ágyút hozta. Ugyanakkor ekkor vetett horgonyt Haifán a „Tetti” nevű hajó, amely az első „Jegális” bevándorlókat hozta a páros órák országba.

Most, a bár-mivá évben mindazok, akik az ország születésénél jelen voltak és azok is, akik később érkeztek, jóleső érzéssel veszik tudomásul, hogy az elmúlt 13 évben az ország vezetői és minden polgára a tőle telhető legjobb igyekezettel teljesítette kötelességét az állammal szemben. Minden szónál ekesebben bizonyítják ezt az új települések száza, a hatalmas ipari fejlődés és a szakadatlanul folyó országépítési munkában résztvevők közel másfél millió új olé.

Emlékezzünk rá, honnan jöttünk, de figyeljünk arra is, hová tartunk... Fuchs Avram

Hogyan pusztította el Eichmann az európai zsidóságot

Könyörtelen szélsőségségével még Hitleren és Himmleren is túltett — Hamis jelentésekkel vezette félre a berlini külügyminisztériumot, hogy csak munkaképes zsidókat küld a „lublini rezervátumba”

Az Eichmann-per tegnapi tárgyalásán Gideon Hausner államügyész folytatta a bírósági vádbeszédét, amelyben átfogó képet adott az európai zsidóság kiirtásának módjairól és azokról a trükkökről, amelyekkel a náci megtervezett tértáborokba küldték a zsidókat.

A hollandiai zsidóság elhurcolása

Megrázó beszédet az állambizományos Gideon Hausner államügyész mondott az európai zsidóság elhurcolásának történetéről. A náci hadsereg 1940 májusában lépte át a holland határt és az Eichmann vezetésével álló különleges egység nyomban megkezdte működését. Amikor a hollandiai zsidóság vezetői elrendelték a zsidóellenes rendeletek végrehajtását, a sárga csillag viselését és a vegyszázadban való magtalanítást, nem várt esemény történt. A holland nép megmozdult, szolidaritást vállalt a zsidókkal: feltűzte a sárga csillagot, sőt 1941-ben áll-

talános sztrájkba kezdett a náci ellen, amelyet azok véres kézzel elfojtottak. A holland zsidók deportálása 1942-ben kezdődött el. Az államügyész itt megemlítette Anna Frank nevet bizonyításként arra, hogy sok keresztény holland család élete veszélyeztetésével, rejtgette zsidókat, 1943 áprilisában A. Eichmann jelentést kapott, hogy 68 ezer 300 zsidót deportáltak és további 71 ezer 400 vár „kitelepítésre”. A. Eichmann személyes parancsára a vonatok tucatjai indultak el a deportáló táborok felé, úgyhogy a holland zsidóságból csak öt-ezren maradtak életben.

A dánok Svédországba szöktetik a zsidókat

Norvégiában is alapos munkát végzett Eichmann: a 800 deportált zsidóból csak 21-en maradtak életben, — mondotta az államügyész, aki ezután a Dániában élő 6500 zsidó sorsát ismertette. Christian király jelszavát Svédországba szöktették át, mintegy hater ezer dán zsidót. Belgiumban ismét a bevált módszerhez, a zsidók elkülönítéséhez és koncentrációs táborokba való elhurcolásához folyamodtak. 1942 júliusában tömegesen össze fogták a zsidókat, akiket augusztusban Auschwitzba deportáltak.

Ezutal és az európai zsidó történetében talán utoljára, ismét meglepetés érte a hóhért: a lakásokat üresen találta, mert dän önkéntesek az éjszaka folyamán bárkákra és vitorlás hajókra Svédországba szöktették át, mintegy hater ezer dán zsidót.

gyermek deportálása

Franciaországban hasonló eseményekkel dolgoztak az SS legények, akik segítségért találtak a vezető pozíciókat elfoglaló kollaboránsokban. Az államügyész drámai szavakkal esette el Eichmann és hóhérszolgálati akcióit a franciaországi zsidó gyerekek ellen, akiket elszakították szüleiktől és központi gyűjtőtáborokba szállították el. Eichmann utasítására a szerencsétlen gyermekeket hajnali 5 órakor álmukból kóltották fel, hogy Lengyelországba irányítsák őket a megsemmisítő táborokba. A megrázó gyermekes képekkel megáldott autók buszokra való felszállást, mire a francia csendőrek erőszakkal győmszökték be őket a várakozó járművekbe. Ezen a módon 1942 augusztusában és szeptemberében négyezer francia gyereket vittek koncentrációs táborokba, akiknek szüleit előzőleg megölték.

Olaszország, Monaco és Jugoszlávia

Eichmann, aki még a párizsi Monaco néhány zsidójának sem kegyelmezett meg, az olasz megszállás alatt lévő dél-francia területen is el akarta kezdeni a zsidóság deportálását. Mussolini hajlandó volt együttműködni, de az olasz vezető politikusok és katonák egy része, akik nem lelkesedtek a tervért, elgáncsolták Eichmann akcióit. A hóhérek Ribbentrop külügyminiszter útján gyakorolt nyomást az olasz hatóságokra, amelyek halogatni kezdték a deportálást, és sok ezer zsidónak tették lehetővé a menekülést.

Luxemburg, majd Jugoszlávia zsidósága került sorra. Jugoszláviában a deportálásban jártas Eichmann további feladattal bízták meg: a keresztény szlovén lakoságnak Szerbiába való áttelepítésével, amely negyedszázalékos emberlétszámú volt.

A szlovákiai halálvonatok

Ezután Szlovákiában jelentkezett Eichmann, több ízben személyesen, ahol Dieter Wisliceny és Alois Brunner képviselik. A halálvonatok 55 ezer szlovákiai zsidót vittek már a haláltáborokba, amikor Tuka és Mach Sanyo, a náci külügyi kollaboránsai is kezdtek kételkedni a deportálás folytatásának helyességében.

Az államügyész elrészelt nyilatkozatokat a halálvonatokról, akik „a mentőbizottság által letöltött feladatát teljesítőként” „Fleischmann Gizi élete kockázatával több száz zsidót mentett meg és amikor elfogták, dr. Kaszner Rezso intervenciójára Berlinből utasítás jött, hogy meg kell neki kegyelmezni, de Eichmann bosszúja utólagos Auschwitzba deportálta... Weismandel rabbinak, a szlovák zsidóság vezetői egyikének is csak az utolsó pillanatban sikerült leugrania az Auschwitz felé tartó vonatról.

Romániában és Bulgáriában

Romániában, a tervek szerint, 1942 szeptember 10-ikén kellett volna a deportálásnak elkezdődnie. Eichmann személyesen járt el Mihail Antonescu helyettes román miniszterelnök-
nál az együttműködés érdekében, de részben hiába. A románok ugyan sokezer zsidót koncentráltak a transzisztriai táborokban, ahol számosan halálos halálukra vártak.

Az államügyész ezután a cseh protektorátus területén felállított Theresienstadt mintagettó öröki tervét említette meg, amelyet Eichmann személyesen utasítására és ellenőrzése alatt állítottak fel. Ennek a mintagettónak az volt a célja, hogy megtervezzék a nagyvilágot és „megmutassák, hogy a zsidók milyen emberi elbánásban részesül-

tek, de az általános deportálás meghusult, részben azért, mert 1943-ban megkezdődött a szovjet hadsereg ellenoffenzívája és a román hatóságok ellenállása erősebb lett. Bulgáriában is csak részleges sikere volt Eichmann embereinek, akik a deportálásokat keresztülvitelnek élénk ellenállásra találtak. Élen Borisz királlyal. Még így is 20 ezer bolgár zsidót sikerült Eichmannéknek a haláltáborokba külden.

Theresienstadt, a minta-gettó

Az államügyész ezután a cseh protektorátus területén felállított Theresienstadt mintagettó öröki tervét említette meg, amelyet Eichmann személyesen utasítására és ellenőrzése alatt állítottak fel. Ennek a mintagettónak az volt a célja, hogy megtervezzék a nagyvilágot és „megmutassák, hogy a zsidók milyen emberi elbánásban részesül-

Az emberi történelem legnagyobb halálgyára

Az osztrák zsidóság tragédiájának ismertetése után az ügyész a haláltáborok szörnyűségeit festette le. Az első haláltábor Lublin mellett Majdanekben létesült 1941-ben és 1942-ben építették az első gázkamrákat és két krematóriumot. Ebbe a táborba először hadifoglyokat, majd később a lengyel zsidókat hozták. A másik megsemmisítő tábor a Varsó melletti Treblinkában épült 1942-ben és itt egy évi működése alatt legalább 750 ezer zsidót gyilkoltak meg. Ebben a táborban 1943 augusztus 2-án felláztattak a deportáltak, akiknek az ellenük indított erős gépfegyvertű ellenére sikerült az SS és az ukrán táborőröktől elvenni a fegyvert és megszökni.

legnagyobb halálgyára

az emberi történelem legnagyobb halálgyára volt. Harminckilenc részlegben mintegy két és félmillió zsidó lelte halálát, részben gázkamrákban, a kizsákolás és meggyilkosságok során, azon a félmillió felett, amely az éhségtől, kimerültségtől, vagy betegségtől halt meg. Az auschwitz megsemmisítő tábor tényleg halálgyár volt, mert tusszó termékeiben 25 perccel kezező embert öltek meg a Cyklon-B gázzal. Eichmann több ízben járt Auschwitzban, személyesen irányította a tömeggyilkosságot és utasításokat adott, hogy melyik transzportot öljék meg rögtön, melyik csoportot pedig későbbi időben.

A délutáni ülésen megkezdtek a vád tanuainak kihallgatását.

Ma csak délelőtt tart tárgyalást a bíróság, amelynek lefolyását a Koi Jiszráel közvetíteni fogja.

NORDAU-DIJ BIZOTTSÁG 1961 évi díjkiosztása a FÜGGETLENSÉGI NAPON

1961 április 20-ikán este 8.30-kor A TEL-AVIVI SOCIAL CENTERBEN. Díjnyertesek: KACZER ILLÉS — irodalmi díj, BARZILAY ISTVÁN — újságírói díj, GROSZ ELIEZER — tudományos díj, KESZT ITAMAR — műfordítói díj, WEINGARTEN SMUEL HAKOHEN — történeti díj, GARDOS SANDOR (DOS) — művészeti díj. Felszólalnak: Dr. GÖRÖG FRIGYES, Dr. ROSENFELD SANDOR, JAMBOR FERENC, KISHONT FERENC, Dr. MARTON LAJOS, SPIEGEL JEHUDA, ZOLTAN DEZSO, GERVAI SANDOR. A díjkiosztás keretében Dr. MARTON ERNŐ, Dr. WEISSBURG CHAJIM, SCHULZ IGNAC és GISZKALAY JÁNOS olajportréinak felavatása. Az ünnepségen résztvesznek a Világkongresszus delegátusai is.



A családnak és a vendégeknek ez jó — ez **OSEM**

Uj öltözet

az Osem fagyalt csomagolásának. Most 5-féle kitűnő fagyalt **ALUMINIUM ZACSKÓBAN** amely csomagolás tökéletesen megóvja az Osem fagyaltot: vanília — csokoládé — földieper — ananász — mokka kitűnő minőségét és gazdag aromáját.

Ugyeletes gyógyszertárak 8-19 óráig
Aszuta, Herzl 98, tel. 85-360; Melchett, Shenkin 50, tel. 63-502; Tikva, Ben Jehuda 41, tel. 23-557; Sacher, Rabinovitz 2, tel. 72-970; Poller, Bazel 44, tel. 42-575; Namal, Ben Jehuda 163, tel. 21-661; Ziv, Derech Házfalom 105, tel. 33-915; Tamár, Schunát Hatikva, tel. 34-110; Verszamo, Jaffo, 340. utca, tel. 81-793.

19-24 óráig
Abrámsky, Allenby 42, tel. 63-526; Norau, Ben Jehuda 183, tel. 42-673; Jáni, Butcher 67, tel. 62-474; Tamár, Schunát Hatikva, tel. 34-110; Verszamo, Jaffo, 340. utca, tel. 81-793 (23 óráig.)

GÁT mozi, Tel-Aviv
Megvalósult álom Ragyogó színes film, a bécsi jégbalett felléptével. Főszerepben: Waltraut Haas és Teddy Renau Harmadik hét.

Radio

Az izraeli rádió magyar adása 18.45-kor a 460, 422.5 és 292.7 m. középhullámon, 21-kor a 33.3 m. rövidhullámon hallható.

Szerda — Hétköznap
8: Mátov, 6.05: Rádió hírek, 6.10: zenélő óra, 6.55: műsorismertetés, 6.55: Jizkor és szíriánafutás, 7: hírek, 7.20: emlékbeszéd, 7.25: gyászújság, 11.01: Pártos, „Jizkor” (brácsára és zenekarra); Stuchavszky: Gyászdalok, 11.45: A közoktatásiügyi miniszter beszéde 12: Az elesett hősök szellemével (Nácmia Wisotsky; Nagy preludé; - Reuven Jaron; „Repülj galamb”; Gavriel Jakobson; Vonósművészek; Cvi Ben Joszéf; „Jés H Kineret” - Falmácia, 12.35: Jicchák Brázam; Elégia; Ravel: Kádís; Mahler: Gyászdalok; Lávrí: Cantate, - 13.30: hírek, 13.45: a Függetlenségi Nap megnyitásának ismertetése, 17: rövid hírek, 17.06: Beethoven: II. szimfónia, „Eroica”, 18.15: ifjúsági műsor, 18.45: a Hősök Napjáról, 18.59: szíriánafutás, 19.01: Dávid Ben Gurion miniszterelnök szövege, 20.25: a Herzi-hegyi ünnepség; a Függetlenségi Nap megnyitása, 21: hírek, 21.30: népdalok és tánczene, 23: hírek, 23.15: a Függetlenségi Nap szimpadiájának műsora, 0.1: Hatikva.

Reklámok és hirdetések párhuzamos műsor
16: Jeruzsálem hangja (angolnyelvű adás), 17.06: Beethoven: III. szimfónia „Eroica”, 18.15: ifjúsági műsor, 19.45: a Hősök Napjáról, - 21.31: népdalok és tánczene, 23: hírek, 23.15: tánczene, 0.1: Hatikva.

A hadsereg műsora
18.03: Beethoven: Trió, D-dúr (hegedű, zongora és csellóra), 18.30: a Hősök Napjáról, 18.45: a Hősök Napjának méltatása, - 18.59: szíriánafutás, 19.25: népdalok, 20.25: Dávid Ben Gurion szövege, 20.25: a Függetlenségi Nap megnyitási ünnepsége a Herzi helyen, 21.15: katonai zenekarok műsora.

Ugyeletes gyógyszertárak Tel-Avivban 19-24 óráig
Dr. Kohlberg, Allenby 23, telefon 23-335; Orá, Dizengoff 99, tel. 22-320; Kastell, Ibn Gvirol 147, tel. 43-716; Larie, Jaffa, Sótort Jeruzsálim 72, tel. 82-993 (23 óráig).

A Hitachdut Oléj Hungaria közleményei

JERUZSALEM
A kirját-jovell klub szerdán, 19-én este 8 órakor a Kolozs-kávéházban.
INTERJU-ESTET tart. Kérdez: Gervai Sándor. Válaszolnak: Izraeli Elemér, Körner Pál és Vass Henrik. Vendégek: szívesen látunk. Beletűdij minél.
★
CHOLON
MEGHÍVÓ. — A choloni HOH a Magyar Zsidók Világkongresszusának külföldi delegátusának tiszteletére 1961 április 27-én, csütörtök este 8 órakor az új kultúrpalota dísztermében, a Városházánál szívesen fogadást rendez, amelyre önt, családját, valamint barátait szeretettel meghívjuk. — A fogadást művész hangverseny követi.
A megnyitói beszédet dr. Rosenfeld Manó főrabbi, a choloni HOH díszelőnöke tartja.
Cholon városának 25 éves jubileuma alkalmából Pinchás Eylon Cholon város polgármestere, valamint Dávid Freilichmann, a Hitachdut főtitkára hívja a Világkongresszus delegátusait.
A fogadáson a világkongresszus delegátusai: dr. Görög Frigyes, a Világkongresszus elnöke; Nánási Miklós, az amerikai tagozat elnöke; Sunshine Oszkár, a Világkongresszus igazgatóságának elnöke; dr. Jakobovits Gyula, a Világkongresszus angol tagozatának elnöke; Ezenkívül megjelennek az izraeli tagok vezetői, élükön dr. Rosenfeld Sándor, az izraeli tagozat elnöke; dr. Spiegel Jehuda, a HOE országos elnöke; Rosner Miklós, a HOH orosz főtitkára. A részletes műsort legközelebb közöljük.
Költségmentés 1.- font.
Tel-aviivi figyelembe!
A choloni végállomásra a 105-ös autóbusz a városházáig visz.

IZRAELI OPERA

Csütörtök, április 20. este 8.30
KISS ME KATE

L. Abramovici - Avron

a bukaresti Állami Színház művészeivel.
Főszerepben:
Judit Kronenfeld
Bemutató:
Cipek fájér
Kfár-Átá, ápr. 20. csütörtök

Max Perlman és Gitta Galina „Álesz culib párnusze”

Az új zenés vígjáték
Tel-Aviv, ápr. 20., csütörtök
Mugrábi, 6.30 és 9.15
Az elővetelben vásárolt jegyek csak erre az előadásra érvényesek.

S. DZIGAN Cít mach nist háj der cing!

Haifa, április 20., csütörtök
„Orah”, este 9-kor

Peer és Allenby mozi

TEL-AVIV
Cecil B. de Mille:
A TIZPARANCSOLAT
A film hosszu volta miatt szombaton este egy előadás, 7.30-kor. Hétfőnap két előadás a 4-kor és este 8-kor. Teljemet helyszínen. Kifutották hét.

OFIR mozi T.A.

Minden idők legsodasabb romantikus filmje:
Római vakáció
Audrey Hepburn & Gregory Peck
Paramount film.

A TEL-AVIVI MOZIK HETI MŰSORA:

ELŐADÁSOK KEZDETE 3.30, 7.15 és 9.15 órák

ALLENBY: A Tizparancsolat
ARMON DAVID: Az éjszaka világa
BEN JEHUDA: Az ellenséges táborok
CAFON: Kánikán
CHEN: Gyilkos volt, vagy a sors eszékőze?
GÁT: Valóra vált álom
HOD: Tommy a torredor
EDEN: A szerelmes emléke
ESZTER: Butterfield
MAXIM: A bout de souffle
MIGDALOR: The great impostor
MUGRABI: Senki se írja meg a sirtelratom
ORION: Az éjszaka világa
OPHIR: Római vakáció
PARIS: Moulin Rouge
PEER: A Tizparancsolat
SDEROT: Vannak, akik forrón szeretnek
TEL-AVIV: Anasztázia
TCHÉLET: Pollyanna
TAMAR: Gentlemann egyesület
YARON: A kuleslykon keresztül
ZAMIR: Dubrovsky

1961. IV. 19. Uj Kelet 11

A hatmillió szószólója

Hausner főügyész több-
többször kihangsúlyozta: a re-
cept mindenütt azonos volt.
Zsidóellenes törvények —
a vagyon elrablása, — get-
tósítás, — a munkaképes
emberek utolsó csepp ere-
jének kiszáradása, — gáz-
halál, — a holttesteknek az
utolsó értéktől, illetve az
aranyfogaktól és jeggyü-
rűktől való megfosztása, —
a holttestek elégetése és
végül a hamvak megse-
mítése gödrökben és fo-
lyókban.

A vádbeszéd tíz végte-
lennek tűnő órára vissza-
vitt Auschwitzba. Csak
kint az utcán, amikor túl
voltam a Bét Háám kapu-
ján, mult el a lidércnyomás.
Jeruzsálemben vagyok,
sőt a nap, fejem fölött a
Kék ég. A fellobogzott
vörös a Függetlenségi Nap
ra készül. Egy óriási plakát
mellől megállok, a temp-
lo-eljáráságra közli, hogy
a Függetlenségi Napon ün-
neplést tartunk és hálaírást mondunk.

A vádirat 103 sűrűn tele-
gébelt oldal. Precizen meg-
formázott jogászmunka,
módsz felkavar, megráz,
megrendít.

Amíg a teremben ültem,
az volt az érzésem, hogy a
nagy, a történelmi ázkáran
ülök és a gyászbeszédet
hallgatom.

Ez az írás, a vádbeszéd,
amely minden bizonnyal be-
fesz kerülni a zsidó diákok
tantervéibe, nem egy fe-
jezete a vézskorszaknak,
nem egy részlet, egy kocka,
hanem maga az egész tra-
gédia. Pontosan látod az
összefüggéseket, a követ-
kezőket vonalak.

Igy született meg a sá-
táni terv, amelyet „a zsidó-
kérdés végleges megoldása”
néven emlegettek. Így dol-
goztak a gyilkosok Norvé-
giától Görögorszáig, az
Atlanti-óceántól a Kaukáz-
usig.

Igy írtották ki Európa
hatmillió zsidóját.

A vádirat minduntalan
visszatér a kiindulópont-
hoz az irtóhadjárati hosszú é-
vekig tartott és Eichmann
mindig és mindenütt ott
volt az élen.

Hausner főügyész úgy
jellemzi, mint az újfajta
gyilkost, aki irasztal mel-
lett végzi véres munkáját.
Ervetlen szavára működés-
be léptek a gázkamrák, egy
telefonbeszélgetése depor-
tálókat indított el,
egyetlen aláírása ezek-tíz-
ezrek sorsát pecsételte
meg.

Eichmann számára a ki-
írtási parancs egy darab
papír, amelynek rendelke-
zéseit végre kell hajtani. Ő
fehér gallérral jár, a pisz-
kos munkát mások végzik.
A vádhatóság mégis tud
egy esetet, amikor Eich-
mann sajátkezűleg vert
agyon egy zsidó fiút.

1944 nyarán történt Bu-
dapestben. Eichmann sváb-
hegyi villájának ablakában
állott. Hirtelen arra lett fi-
gyelmes, hogy egy fű a
villa kertjében lévő barack
fát dézsmálja. Eichmann ki-
rohant a kertbe és amikor
megtudta, hogy a fű zsidó,

felragadott egy lapátot és
agyonütötte.

Ennek a zsidó gyereknek
az életéért Eichmann kü-
lön vonjak felelősségre.

Ennek a gyereknek a ha-
lála miatt került a magyar-
zsidóság tragédiája a vád-
irat első oldalára.

Eichmann mindenütt ott
van. Mindig siet, valóság-

papíron írta Kistarcsáról
azután, hogy csoda révén
az első transzportból meg-
menekült. Amikor másod-
szor is vagonba tuszolták,
egy levelezőlapot írt, me-
lyet nyilván a vonatból do-
bott ki. A következőket ír-
ta rá: „Áldott legyen a kéz,
amely ezt a lapot továbbí-
tani fogja.”
Akadt egy kéz és a leve-



GIDEON HAUSNER

gal ég a keze alatt a mun-
ka.

— Mi történik a szer-
biai zsidókkal? — kérdi
Eichmannól a belgrádi
helytartó.

— Erschiessen! — ordít-
ja és lecsapja a telefon-
kagylót.

Egy-egy hajmeresztő fe-
jezetnél Wechtenbruch —
Servatius mester famulusa
— az asztalra hajtja a fe-
jét. Nem tud a bírák sze-
mébe nézni. Szégyenli ma-
gát Servatiusért, Eichmann
ért, a német népert.

Ugyanakkor a tolmácsok
akik egész idő alatt háttal
ülnek Eichmannnak, — meg-
fordulnak. Bámulják Eich-
mann a titkárok, a terem-
szolga, a jegyző, a rendőr.
Senki sem marad közöm-
bös. Mindegyik szemében
döbbenet, borzalom, rémü-
let.

Volt úgy, hogy egy-egy
deportáló vonatért Eich-
mannak harcot kellett foly-
tatnia. Sőt, hazudott és
alakoskodott is.

Ez történt például a kis-
tarcsai vonat esetében is.
A hirhadtáborban inter-
nált zsidókat bevagoniroz-
ták és a vonatot elindítot-
ták. Ez már abban az idő-
ben történt amikor Horthy
parancsára a deportálós-
kat leállították. A zsidó ta-
nács Horthyhoz szaladt —
és a szerelvényt a határról
visszairányították Kistar-
csára.

Eichmann nem tudott eb-
be belenyugodni. Elhatá-
rozta, hogy a vonatot „Id-
lopja”. Egy napon a tanács
tagjait magához rendelte
a Svábhegyre és különböző
ürrügyekkel egész nap ott
tartotta őket. Közben a
deportálóvonatot elindítot-
ták Kistarcsáról. Késő este,
amikor a tanács tagjai vég-
re visszakérültek a város-
ba és megtudták, hogy mi
történt, interвениáltak a
Várban, de a szerelvény
már túl volt a magyar ha-
táron. Megállítást nyert,
hogy Eichmann csak akkor
engedte el a tanács tagjait,
amikor már értesítést ka-
pott arról, hogy a vonat ki-
futott a magyar határallo-
másról.

A tarcasai deportálóvona-
ton volt Reich Jakob. Két
levél és egy levelezőlap ma-
gánál volt. A levelek klozet-

A dr. Beer elleni nyomozás anyagát áttekték az ügyészséghez

Az osztrák hadügyminisztérium nem találja Beer nevét a katonai akadémián
egykori növendékei között — Julius Deutsch volt hadügyminiszter érdekes
nyilatkozata

A tel-avivi rendőrség teg-
nap reggel befejezte a kém-
kedéssel vádolt dr. Jozsef
Beer kihallgatását és a
vizsgálati anyag előkészí-
tését. Ezt követően a vas-
kos iratsomót áttették az
ügyészséghez, ahol Eliezer
Leibson kerületi ügyész fog
foglalkozni az akcióval. Dr.
Beernek a jövő héten nyúj-
tják át az előzetes vádira-
tot, amelynek nyomán —
ha akarja — vizsgálóbírói
tárgyalást fognak tartani.
Dr. Jiszraél Beer tegnap
letartóztatási helyén talál-
kozott s hosszasan tárgyalt
védőjével, Jákov Hegler
ügyvéddel.

Bécs, (IFP). Az osztrák
hadügyminisztérium szö-
vege tegnap kijelentette,
a francia távirati iroda mun-
katársa előtt, hogy még
nyomat sem találták egy

Beer Jiszraél nevű ember-
nek a Wiener Neustadt-i
katonai akadémia volt növ-
vendékei között.
A távirati iroda munka-
társa beszélgetést folyta-
tott Julius Deutsch volt
hadügyminiszterrel, aki az
első világháború után a
szocialista kormányban töl-
tötte be ezt a tételt, majd
pedig a Spanyolországban
kiülő nemzetközi brigádok
tábornoka volt. A volt mi-
niszter a következőket mon-
dotta:

— Gyakorlatilag el lehet
képzni, hogy Beer a
Schutzbundhoz tartozott az
1934 évi események során
és azt is, hogy a nemzet-
közi brigádokban szolgált, de
az egészen bizonyos, hogy
nem magas rangban. Az az
érezésem, hogy az egész csak
kitalálás. Minden esetre

nem igaz, hogy fontos sze-
repet töltött be Spanyol-
országban, mert a magas-
rangú tisztak kinevezése raj-
tam keresztül történt és
ezeket az embereket sze-
mélyesen ismertem. Ezzel a
Beerrel sosem találkoztam.
Julius Deutsch lehetősé-
gesnek tartja, hogy Beer
összeköttetésbe került egyik
volt ausztriai adjuvánsával,
Richard Lébbel, aki most
az izraeli hadsereg iratá-
rának élén áll. — Lehetsé-
ges, — mondotta Deutsch,
— hogy ez a tiszt beszélt
ausztriai múltjáról Beer-
nek, aki ezeket a történe-
teket használta fel „önma-
ga ábrázolására”.

A Burgtheater köréből is
közölték, hogy egy Jiszraél
Beer nevű ember sosem lé-
pett fel ebben a színház-
ban.

Chruscsev a Kuba elleni támadás megállítására hívta fel Kennedyt

Viharos tüntetések Moszkvában az amerikai nagykövetség előtt

Moszkva, (IFP, Reuter,
PUI). — Nikita Chruscsev
tegnap jegyzéket intézett
John Kennedy amerikai el-
nökhöz, amelyben felszólí-
totta, hogy állítsa meg a
Kuba elleni támadást. A
jegyzék hangsúlyozza, hogy
a Szovjetunió segítséget
fog nyújtani Kubának az
ellenében intézett fegyveres
támadás elhárítására. Nem-
titok, hogy a Kubába be-
hozott fegyveres bandákat
az Egyesült Államokban
képezték ki és fegyverez-
ték fel, valamint, hogy a
Kubát bombázó repülőgé-
pek is az Egyesült Álla-
mok tulajdonát képezik —

hangzik a jegyzék, amelyet
Vladimir Szemjonov he-
lyettes külügyminiszter nyuj-
totta át Moszkvában az
amerikai ügyvivőnek.

A jegyzék átnyújtása
előtt a Tass hírgyűnkés
közölte a moszkvai kor-
mány nyilatkozatát, amely-
ben felszólítja az UNO köz-
gyűlést, hogy tűzze napi-
rendjére az Egyesült Álla-
mok által Kuba ellen inté-
zett támadás kérdését.

Tegnap viharos tünteté-
sek folytak le az Egyesült
Államok moszkvai nagykö-
vetsége előtt. Az első cso-
port, amely 400 egyetemi
hallgatóból állt, de később

kétezerre nőtt, „El a keze-
ket Kubáról” szövegű fel-
iratot vitt és a diákok „Ku-
ba, Kuba” felkiáltásokat
hallattak.

Magában Kubában Gra-
nada város mellett folyik a
legnagyobb harc, amelyben
Castro miliciájának 400
tagja elesett. Ezt a jelen-
tést a kubai ellenforradal-
márok parancsnoka adta ki
Miamiában. Mindamellett
nem lehet világosan tudni,
hogy mi történik Kubában,
mert a sziget teljesen el-
van zárva a külvilágtól. A
következő órák döntőek le-
hetnek Fidel Castro uralma
szempontjából, mert a szá-
zetre három pontról betört
lázadó csapatok tartják
magukat.

A kormány a letartóza-
tott politikai foglyokon áll
bosszút a támadásért. A
havasai rádió közölte, hogy
kivégezték a rendszer tíz-
tíz ellenfelet, akiket
eddig a börtönben tartottak
fogva. Azzal vádolták őket,
hogy Umberto Soli Martin
örnaggal együtt, akik meg-
öltek, amikor ellenállt a le-
tartóztatásnak, meg akar-
ták gyilkolni Fidel Castro.
Később azt közölték továb-
bi 29 embert, köztük 9-
nöt letartóztattak az össze-
esküvéssel kapcsolatban.

John Kennedy elnök teg-
nap a demokrata párt par-
lamentari csoportjának veze-
tőivel tanácskozott Chru-
csev jegyzékéről.

Elizabeth Taylor megkapta az Oscar-díjat

Santa Monica, Kalifornia,
(Reuter, UPI). — Elizabeth
Taylor megkapta az Oscar-
díjat, mint az év legjobb
filmszínésznője a Butter-
field-8 című film főszere-
péért. A férfi Oscar-díjat
Burt Lancaster kapta meg,
a Sinclair Lewis „Elmer
Gentry” című regényéből
készített film főszerepéért.

A közönség figyelmé-
re méltosították Elizabeth Tay-
lor felé irányult, aki öröm-
ben arcához kapott, amikor
Yul Brynner kihirdette, hogy
megnyerte a díjat. Lassan-
lassan lépett az emelvény-
hez férje, Eddie Fisher ki-
sértebben, hogy átvegye az
Oscart. Elizabeth Taylor
már háromszor jelölték az
Oscárra és csak negyedszer
részesült benne.

A legjobb film díját a
„Lakosztály” című film
kapta meg, amelynek ren-
dezője, Billy Wilder ugyan-
ennek a filmnek a rendezé-
sért kapta meg az Oscart.
Peter Ustinov angol színész
a legjobb epizódszerepért,
a Spartacus filmben ját-
szott lázadóvezér alakításá-
ért kapta meg a díjat, míg
a legsikerültebb kísérőzene
díjában az Exodus zenéje
részesült.

A „Vasárnap soha” című
görög film híres slágerét
az év legjobb filmdalának
Oscárral díjazták. Melina
Mercouri, aki a film fősze-
repét játszotta és jelölték
az Oscárra, nem kapta
meg a díjat. A gyermekszí-
nészek közül a 13 éves
nagytehetségű Hayley Mills
csodagyerek, John Mills an-
gol filmszínész lánya ka-
pott Oscart.

Gary Cooper a rendkívü-
li Oscar-díjat kapta meg a
filmművészet terén végzett
általános teljesítményéért.
A művész, akinek ez már
a harmadik kitüntetése, be-
tegsége miatt nem jelenhe-
tett meg és jóbarátját, Ja-
mes Stewart színészt küld-
te el.

Ezuttal első alkalommal
osztották ki az Oscar-díjat
Hollywoodon kívül. Az ün-
nepeségen 2500 ember volt
jelen.

A NATO új főtitkára

Páris, (Reuter). A NATO
politikai tanácsa tegnap
egyhangúlag elhatározta,
hogy dr. Dirk Stikker volt
holland külügyminisztert ne-
vezzi ki a NATO főtitkárá-
vá. Sticker ez idő szerint
mint Hollandia megbízottja
működik a NATO-ban
és Paul Henri Spaak helyét
fogja elfoglalni, aki vissza-
tért Belgiumba. Stickernek
nem volt ellenjelöltje.

THE ISRAEL ELECTRIC CORPORATION Ltd.
חברת החשמל לישראל בע"מ

közi akkói, afulai és környékbeli fogyasztóival,
hogy irodájának új telefonszámai a következők:

AKKON: 910097
AFULAN: 2553, 2554

CHEDERA KÖRNYÉKI
NAGY KÓRHÁZ

keres

önálló szakácsot

szakembert főzésben és sütésben jártasság-
gal, a diétás koszt és főzés tudományában.
Kórházi vagy üdülői sok éves gyakorlattal
rendelkező pályázók ajánlkozása — életrajz-
zal és referenciákkal — a következő címre:

TEL-AVIV, POB. 2883.

HOLNAP
HUZÁS

מפתח הפיס

שולם

זל-אריב-יטו

147

P. P. TEL-AVIV
JAFFO 147

12 Uj Kelet 1961 IV 14

Tel-Aviv, 1

קרט

ספר ההרבות

תראו: דוד שו

רחוב הנגב 11

XLII. EVFOLY

Főszerkesztő:
A szerkesztés:
SCHÖN D. I.
Chádas Ltd.,
(vitt Schiesing)

Neg
Jeru

Uj fe

Jeruzsálem

tudósítójától

millió ember

tegnap délelő

gépített és

tagainak ün-
nülését a f

mely ebben

Függetlenség

ti eseménye

úton fellátó

húszezer me

tük turisták

per 400 külf

diplomaták.

A

A jordán

panaszra ny

UNO-határoz

bélyegét a pa

nek utvonala

csapatgye

összetételét

perben bizon

módosították

tilog tervezé

lyett csak

vett igénybe

amelynek 5.7

szuságu út

sem látható

az arab lég

óváros falai

Tikkasztó

előtt tfél 11

detét a felve

percelt ezt

pénzügyminis

lévő központ

re érkezett

elnök és hit

chum Goldm

Világszervez

Gurion min

hadügyminis

ge, Cvi Cun

zérkari fön

Weizmann

első államel

gye, Kadis

MEGED

OLAJJAL

ÁZLETESE

Jó sza

kony

Aromat